

บทที่ ๔

แนวคิดในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ

กลวิธีการแต่งที่ทำให้เรื่องนวนิยายน่าสนใจและมีคุณค่าอีกประการหนึ่งคือ การแสดงความคิดของผู้เขียน เป็น “แนวคิด” ที่ผู้เขียนมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง รวมทั้งชีวิตมนุษย์และสังคม ผู้เขียนจะสอดแทรกแนวคิดในองค์ประกอบต่าง ๆ ของนวนิยาย ในการวิเคราะห์แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ พบว่าผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับความรักในครอบครัว การดำเนินชีวิต และวัฒนธรรมไทย เป็นแนวคิดที่ทำให้ผู้อ่านได้มุมมองใหม่เกี่ยวกับชีวิตและสังคมไทย และตระหนักถึงความเป็นจริงของชีวิต ดังมีรายละเอียดตามหัวข้อต่อไปนี้

๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความรักในครอบครัว

๔.๑.๑ ความรักระหว่างสามีภรรยา

๔.๑.๒ ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก

๔.๑.๓ ความรักระหว่างตายายกับหลาน

๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

๔.๒.๑ การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย

๔.๒.๒ การดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

๔.๒.๓ การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

๔.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

๔.๓.๑ อาหารไทย

๔.๓.๒ ชีวิตความเป็นอยู่

๔.๑ แนวคิดเกี่ยวกับความรักในครอบครัว

ความรักมีความสำคัญในการใช้ชีวิตร่วมกันของชายและหญิง และนำไปสู่การสร้างครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยา หรือพ่อแม่และลูก กล่าวได้ว่าครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของมนุษยชาติ เป็นสถาบันแห่งแรกในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และถ่ายทอดวัฒนธรรม นอกจากนี้ ความรักในครอบครัวยังกำหนดสถานภาพ สิทธิและหน้าที่ของบุคคลในครอบครัวและการปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคม ครอบครัวจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ หากในครอบครัวมีปัญหา ไม่มีความรักต่อกัน ก็ย่อมส่งผลกระทบต่อสังคมด้วย

ดังนั้นความรักในครอบครัวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะช่วยให้มนุษย์ รวมทั้งสังคมมีความมั่นคงและความสุข

แนวคิดเกี่ยวกับความรักในครอบครัวที่ปรากฏในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ผู้เขียนได้นำเสนอลักษณะของความรัก ๓ ประการ โดยมีรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๑ ความรักระหว่างสามีภรรยา

สามีกับภรรยาเป็นองค์ประกอบสำคัญในครอบครัว สามีและภรรยาต้องมีความรักซึ่งกันและกันและรับผิดชอบในการอยู่ร่วมกัน เช่น การหารายได้มาเลี้ยงดูสมาชิกในครอบครัว การดูแลอบรมสั่งสอนบุตร การช่วยเหลือญาติพี่น้อง เป็นต้น สามีภรรยาจึงมีบทบาทที่จะต้องร่วมกันคิดและร่วมตัดสินใจในปัญหาของครอบครัว

แนวความคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างสามีภรรยาที่ปรากฏในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ มีทั้งหมด ๓ ลักษณะ ได้แก่ ความรักระหว่างตากับยายของกะทิ ความรักระหว่างพ่อกับแม่ของกะทิ และความรักระหว่างครูตราตรีกับสามีพ้อมร ดังตัวอย่างต่อไปนี้

๔.๑.๑.๑ ความรักระหว่างตากับยาย

ความรักระหว่างตากับยายเป็นตัวอย่างของความรักระหว่างสามีภรรยาที่ครองคู่กันมายาวนานจนถึงปลายทางของชีวิต ตายายได้สร้างครอบครัวที่มีฐานะมั่นคง มีลูกและหลานที่ดี ในนวนิยายชุดนี้ได้สะท้อนภาพความรักระหว่างตากับยายที่ผูกพันรักใคร่กัน แม้ว่าผู้แต่งจะสร้างฉากความขัดแย้งระหว่างตายายบ้าง แต่ก็เป็นกลวิธีการแต่งที่ทำให้การดำเนินเรื่องสนุกสนาน และมีนัยที่แฝงด้วยความรักและความหวังที่มีต่อกันอย่างสม่ำเสมอ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาเรียกไม้ขัดหม้อของยายว่า ไม้ขัดใจ

ยายขัดใจตา ไม่ยอมหุงข้าวด้วยหม้อไฟฟ้า โลกพัฒนาแล้วคุณ ตาส่งเสียงอยู่ที่ประตูครัว แล้วจึงเดินสายหน้าออกมาพึมพำกับกะทิว่า ยายกลัวคนจะไม่เห็นว่าเป็นชาวบ้านหรือยัง ใจ ชาวบ้านยังเสียบปลั๊กหุงข้าวกันแล้วเลย

แน่นอนว่ายายไม่ใช่แม่บ้านมาทั้งชีวิต ตาบอกว่ายายตีบทแตกในช่วงไม่กี่ปี ไม่เหลือร่องรอยเลขานายใหญ่โรงแรมห้าดาวเลยสิน่า

ตารู้สึกขัดคอขัดใจที่ยายชอบทำให้ตัวเองลำบาก บางทีกะทิรู้สึกเหมือนยายกลัวตัวเองว่าง ในครัวจึงมีงานน้อยใหญ่ ทำขนมแจก ทำขนมใส่บาตร ทำขนมทำบุญ ตาบอกว่าฝีมือก็ขึ้น ๆ อาศัยทุ่มทุนถึงเครื่องเป็นหลัก

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๓๖)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งได้แสดงให้เห็นว่า ตารักและหวังใยยายมาก ไม่อยากให้ยายลำบากกายและใจในวัยชรา จึงพยายามพูดโน้มน้าวให้ยายใช้เครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใช้ได้สะดวกสบาย

และเสียเวลาหุงข้าวน้อย แต่ “ยายกลัวตัวเองว่าง” จึงหุงข้าวแบบโบราณด้วยเตาถ่าน และทำขนมต่าง ๆ มากมาย ซึ่งตาก็เข้าใจเหตุผลของยาย จึงมักพูดหยอกล้อที่มีนัยแสดงถึงความรักและความห่วงใยที่มีต่อยาย เช่น เรียกไม้ขีดหม้อว่า “ไม้ขีดใจ” ขนมนอร่อยเพราะใช้ส่วนผสมที่ดี เป็นต้น คำพูดของตาเช่นนี้สำหรับคนที่ไม่รู้จักตาและยาย ก็อาจจะเข้าใจผิดได้ว่าเป็นความขัดแย้งระหว่างตาและยาย แต่ผู้แต่งต้องการสื่อแนวคิดว่าเป็นความรักของสามีภรรยาที่แสดงออกตามบุคลิกภาพของตาและยายโดยไม่จำเป็นต้องพูดคำหวานนั่นเอง

นอกจากนี้ ในฉากที่มีโทรศัพท์โทรเข้ามาบอกข่าวให้ทุกคนไปพบแม่ของกะทิที่ป่วยหนัก ยายในฐานะเป็นแม่ย่อมมีความรู้สึกห่วงใยลูกและหลานกะทิ ผู้เขียนได้สื่อผ่านบรรยากาศและพฤติกรรมของตัวละครดังนี้

เสียงโทรศัพท์มือถือดังขึ้นเบา ๆ แต่ก็ทำทุกคนนิ่งชะงัก น้ำภาพุดค่อย ๆ ว่า จะไปกันเดี๋ยวนี้เลย เป็นครั้งแรกที่กะทิเห็นตาจูบยาย ยายบีบหูตะกร้าจนขื่อนิ้วเป็นสีขาว...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๔๖)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นสถานการณ์ที่กะทิต้องเดินทางไปพบแม่ซึ่งป่วยหนักอยู่ที่บ้านชายทะเล ยายมีความวิตกกังวลมากและตาก็เข้าใจความรู้สึกของยายในฐานะที่เป็นแม่ ดังที่ยายข่มอารมณ์ความรู้สึกด้วยการ “บีบหูตะกร้าจนขื่อนิ้วเป็นสีขาว” ตาไม่ได้พูดปลอบใจยาย แต่แสดงกิริยาเป็นภาษากาย ซึ่งถ่ายทอดความรู้สึกรักและเข้าใจยายดังที่ “เป็นครั้งแรกที่กะทิเห็นตาจูบยาย”

ดังนั้นตาและยายจึงตัวละครที่เป็นสามีภรรยาในสมัยก่อนที่มีความรักที่ยืนยาว ไม่ทอดทิ้งกัน แม้จะแก่แต่ก็ยังดูแลซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้อ่านได้แนวคิดว่าเป็นแนวคิดในสมัยก่อน สามีภรรยามีความรักความเข้าใจซึ่งกันและกัน รู้จักนิสัยใจคอ รู้หน้าที่ของตน และช่วยกันสร้างครอบครัวให้มั่นคงยืนยาวตลอดชีวิต

๔.๑.๑.๒ ความรักระหว่างพ่อกับแม่ของกะทิ

แนวความคิดของความรักระหว่างพ่อกับแม่ของกะทิ เป็นความรักของสามีภรรยาสมัยใหม่ที่ไม่ได้ยืนยาวเหมือนกับความรักระหว่างตากับยาย พ่อและแม่ของกะทิรักกันในเวลาที่รวดเร็วได้แต่งงานและใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันในแบบของคนต่างเชื้อชาติต่างวัฒนธรรม จึงอาจจะไม่เข้าใจกันและครอบครัวมักมีปัญหาที่แตกแยกกันได้ง่าย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แม่มารู้ทีหลังว่าพ่อเคยมีคนรักมาก่อน แต่ชีวิตที่ผกผันตามจังหวะกระแสการเมืองในประเทศบ้านเกิดทำให้ต้องแยกจากกัน พ่อคงรักผู้หญิงคนนี้นี่มาก ซึ่งแม่ก็เข้าใจได้ และพอนึกออกว่าพ่อคงจะลำบากใจเมื่อผู้หญิงคนเดิมหวนกลับมาในเส้นทางชีวิตยามที่พ่อมีแม่แล้ว ช่วงนั้นแม่อยู่ที่ฮ่องกง เราพูด

โทรศัพท์กันเสมอ ๆ แล้วแม่ก็กลับไปลอนดอนทุกเดือนเพราะมีเรื่องต้องไป
รายงานบริษัท แม่ไม่ค่อยรู้สึกที่ตัวเองอยู่ห่างพ่อ หรือพ่อมีอะไรเปลี่ยนแปลงไปเวลา
พบหน้ากัน แต่คนเราที่ใกล้ชิดกันมาก ๆ ก็บ่อยครั้งที่เป็นคนสุดท้ายที่จะเห็น
ความจริง”...

...ลิซ่าเพื่อนแม่ที่เคยเช่าแฟลตอยู่ด้วยกันเป็นคนโทรมาบอกให้แม่
กลับไปพักร้อนที่ลอนดอนยาว ๆ ช่วงนั้นแม่งานยุ่ง และคิดว่าธุรกิจที่ฮ่องกงไม่
หยุดยาวตอนช่วงเดือนมิถุนายน กรกฎาคม เหมือนยุโรป แต่ลิซ่าไม่ยอม รบเร้าทำ
เดียวว่าแม่ควรจะกลับไปอยู่กับพ่อสักช่วง ชวนกันไปเที่ยวที่ไต้หวันบ้าง แม่กลับไป
แต่ก็ไม่ได้ไปเที่ยวกับพ่อที่ไต้หวันหรอกค่ะ ครั้งนั้นแค่ไปประตูแฟลต แม่ก็รู้ว่าชีวิต
คู่ของแม่อับปางลงแล้ว

“แม่ควรจะรอให้พ่ออธิบาย แต่แม่ไม่ทำ แม่เกาะลิซ่าแฉเหมือนเด็ก
หลงทาง และพยายามทำความเข้าใจเรื่องราวทั้งหมดเท่าที่ยังพอมีสติหลงเหลืออยู่
ในเวลานั้น แม่ไม่เคยเป็นคู่ต่อสู้ของใครในสนามชีวิตมาก่อน แม่อาจทวงสิทธิ์
ตามกฎหมายให้ใครต่อใครในชีวิตทำงาน แต่เมื่อเป็นเรื่องหัวใจ แม่ไม่เคยคิด
การทวงสิทธิ์จะให้ได้ไฉ่ของรักคืนมา แอนโทนี่พยายามอธิบายให้แม่ฟังผ่านลิซ่า
เพราะแม่ไม่ยอมพบเขาเลย แม่จะพบเขาไฉ่ยังไงในตอนนั้น แม่รู้แต่ว่าไม่อยาก
เห็น ไม่อยากเจอ...”

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๒๐)

จากตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นเห็นได้ว่า ผู้แต่งให้แนวคิดเกี่ยวกับชีวิตความรักระหว่างพ่อกับ
แม่ของกะทิ เป็นความรักที่เกิดขึ้นในต่างประเทศ เป็นสภาพแวดล้อมที่บุคคลจะมีเชื่อมั่นในตัวเอง
พ่อและแม่ของกะทิก็เช่นกัน แม้ว่าจะมีความรักต่อกัน แต่เมื่อมีปัญหาที่จะตัดสินใจด้วยเหตุผลของ
ตัวเอง และคิดว่าไม่จำเป็นต้องพูดคุยหรือปรึกษาเพื่อหาทางยุติปัญหาด้วยความรักที่มีต่อกัน แต่จะ
เลือกที่จะแก้ปัญหาของครอบครัวตามความคิดของตัวเอง นอกจากนี้ยังสะท้อนให้เห็นว่า
ครอบครัวสมัยใหม่มักมีปัญหาจากการที่ต่างคนต่างทำงานหนักจนไม่มีเวลาให้ครอบครัว
ประกอบกับการศึกษาสูง จึงมีความคิดอิสระ และจะพึ่งพาตัวเองมากกว่าจะขอความช่วยเหลือจาก
คนอื่น ดังนั้นเมื่อภรรยาในสมัยใหม่เผชิญกับปัญหาที่สามีไม่ซื่อสัตย์ ก็จะเลือกเลิกร้างกับสามี
ดังที่แม่ของกะทิบอกว่า “ไม่เคยคิดว่าการทวงสิทธิ์จะให้ได้ไฉ่ของรักคืนมา” และ “ไม่ยอมพบเขา
เลย”

๔.๑.๑.๓ ความรักระหว่างครุราตรีกับสามมี

แนวความคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างครุราตรีกับพ้อมร เป็นความรักคนที่มีครอบครัวแล้ว โดยที่พ้อมรได้ปิดบังความจริงว่ามีภรรยาและลูกสองคนแล้ว ในวันแต่งงาน ความสุขของครุราตรี ได้สูญหายไป เมื่อรู้ความจริงว่าตัวเองเป็นบุคคลที่สามที่ทำให้ครอบครัวแตกแยก ดังตัวอย่างข้อความในจดหมายของครุราตรีต่อไปนี้

พ้อมรคะ

ราตรีเขียนจดหมายฉบับนี้มาเพื่อขอร้องที่เป็นครั้งสุดท้าย อย่าให้เราต้องจากกันอย่างศัตรูเลยนะคะ เราเริ่มรู้จักกันอย่างเพื่อน ราตรีขอให้เราจบลงอย่างเพื่อนเถิดค่ะ พ้อมรคงต้องยอมรับว่าเรื่องของเราไม่มีอนาคต ทุกอย่างเป็นอดีตไปนานแล้ว ตั้งแต่วันที่ผู้หญิงซึ่งมีฐานะเป็นภรรยาของพี่ เป็นแม่ของลูก มาหาราตรี หลังวันแต่งงานของเราเพียงอาทิตย์เดียว ราตรีไม่เคยต้องการทำร้ายใคร และในชีวิตก็ไม่เคยคิดเลยว่าตัวเองจะต้องกลายมาเป็นคนทำให้ผู้หญิงคนหนึ่งและเด็กเล็ก ๆ สองคนเป็นทุกข์ จนวันตาย ราตรีก็ไม่ลืมสายตาชำ้ตรมของผู้หญิงคนนั้น

พ้อมรบอกว่ารักราตรี ราตรีก็เชื่อเช่นนั้น และตอบแทนความรักของพี่ ด้วยความจริงใจมาตลอด ราตรีอยู่อย่างคนไร้หัวใจนับตั้งแต่วันที่มองคูพี่เดินออกจากเรือนหอของเราและชีวิตของราตรีไป ราตรีไม่ต้องการกล่าวโทษพี่อีกแล้ว วันนี้ราตรีขอเพียงพี่ทำตามที่เคยพูดไว้ว่ารักราตรีเสมอ โปรดเซ็นชื่อในเอกสารทะเบียนหย่าเพื่อให้การแต่งงานของเราปิดฉากลงเสียที่ด้วยค่ะ และขอพี่อย่าได้คิดต่อมาอีกไม่ว่าเรื่องใดทั้งสิ้น ขอให้ถือว่าเราตายจากกันแม้ยังมีลมหายใจเออะค่ะ

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๖๔)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ สะท้อนถึงความรักของผู้หญิงที่มีต่อผู้ชายที่มีครอบครัวแล้ว เป็นความรักที่บริสุทธิ์ใจและเสียสละ แม้ว่าครุราตรีจะรักพ้อมรจนหมดใจและเตรียมตัวใช้ชีวิตครอบครัวอย่างมีความสุข แต่เมื่อรู้ความจริงแล้ว ครุราตรีไม่ต้องการทำร้ายครอบครัวของคนรัก จึงยอมมีความทุกข์เพียงคนเดียว เสียสละคนรักให้กลับไปดูแลครอบครัว เพื่อให้ภรรยาของคนรักและลูก ๆ มีความสุข ผู้แต่งเสนอแนวคิดที่ว่า เมื่อมีความรักแล้ว ไม่จำเป็นต้องแต่งงานเป็นสามีภรรยากันก็ได้ และความรักก็สามารถเสียสละความสุขของตัวเองได้ เพื่อให้คนที่รักได้ทำหน้าที่รับผิดชอบต่อครอบครัวของเขา แม้ว่าปัญหา “รักสามเส้า” ของครุราตรี จะเป็นความรักของสองหญิงหนึ่งชายที่คล้ายคลึงกับความรักของแม่ แต่ผู้แต่งก็ให้แนวคิดที่ว่า ผู้หญิงควรจะต้องตัดสินใจแก้ปัญหาบนพื้นฐานของเหตุผลที่สำคัญว่า เป็นทางเลือกที่จะทำให้ครอบครัวมีความมั่นคง

สรุปว่า แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างสามีภรรยาที่มีความสำคัญต่อการสร้างครอบครัวที่อบอุ่นและมั่นคง ดังนั้น การที่หญิงชายสองคนจะตัดสินใจแต่งงานกันเป็นสามีภรรยา ทั้งสองคนจะต้องมีความรักต่อกัน มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน โดยเฉพาะต้องมีความซื่อสัตย์ต่อกัน ควรดูแลมีเวลาให้กัน และปรึกษาหารือซึ่งกันและกัน โดยพร้อมที่จะรับผิดชอบต่อครอบครัวเพื่อให้ชีวิตคู่ยั่งยืนและเป็นครอบครัวที่อบอุ่นตลอดไป

๔.๑.๒ ความรักระหว่างพ่อแม่ลูก

ครอบครัวที่สมบูรณ์ประกอบด้วยพ่อแม่ลูก ลูกเป็นสายสัมพันธ์ที่ผูกพันความรักระหว่างพ่อกับแม่ และพ่อแม่มีหน้าที่เลี้ยงดูส่งเสริมและอบรมสั่งสอนลูกให้เป็นคนดี

ในนวนิยายชุดนี้ ผู้แต่งได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อแม่ลูก ๓ คู่ ได้แก่ ความรักระหว่างแม่กับกะทิ ความรักระหว่างพ่อกับกะทิ และความรักระหว่างพ่อของกะทิกับน้องมะลิ โดยมีรายละเอียดดังตัวอย่างต่อไปนี้

๔.๑.๒.๑ ความรักระหว่างแม่กับกะทิ

แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างแม่กับกะทิ สะท้อนด้วยเรื่องราวของแม่ที่รู้ว่าจะมีชีวิตไม่ยืนยาวจึงวางแผนชีวิตของกะทิให้สามารถเติบโตอย่างมีความสุข แม่ได้ฝากกะทิให้ตายายเลี้ยงดูแลแทน แม่เตรียมสิ่งต่าง ๆ และจัดห้องพักในคอนโดมิเนียมที่กรุงเทพฯ เพื่อให้กะทิได้รับรู้เรื่องราวของแม่และตัวเอง ดังตัวอย่างที่ยกมาต่อไปนี้

“แม่ของหนูที่จัดห้องนี้เองตั้งแต่ตอนเริ่มป่วยใหม่ ๆ ก่อนหน้านั้นใช้เป็นห้องทำงานธรรมดา หนูที่ดูของในห้องนี้วันเดียวคงไม่หมด เริ่มตั้งแต่มมโน้นนะ”

กะทิหันไปมองตามมือของลุงตอง ตรงนั้นเป็นผู้ติดผนังที่กินเนื้อที่ตลอดแนว ซอยแบ่งเป็นลิ้นชักใหญ่เล็กชั้นวางของ และตู้โชว์ที่บางส่วนมีกระจกใสปิดไว้

“แม่อยากให้หนูที่รู้จักแม่มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้ ถ้าไม่นับคุณตาคุณยายของหนู ลุงก็เป็นคนที่อยู่กับแม่นานกว่าใคร แม่จึงเลือกลุงให้เป็นคนพาหนูมาที่ห้องนี้” เสียงของลุงแหบห้าวกว่าเคย... “บางคนเตรียมทำหนังสืองานศพตัวเองอย่างที่ยอยากให้คนอยู่หลังได้รู้จัก แม่ของหนูที่จัดห้องนี้ไว้ให้หนูที่โดยเฉพาะคนเดียว รวบรวมทุกอย่างในชีวิตมาไว้ที่นี่ หนูที่อยากรู้จักแม่ตอนช่วงไหนของชีวิตก็ได้เลย”

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๕๐)

จากตัวอย่างที่ยกมาจะเห็นได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างแม่กับกะทิ เป็นความรักที่ยิ่งใหญ่ แม่แม่จะป่วยหนักและไม่มีเวลาที่จะบอกเล่าให้ลูกได้รู้เรื่องราวทั้งหมด แต่แม่ก็ได้พยายามทำหน้าที่อย่างเต็มที่ จัดเตรียมสิ่งต่าง ๆ ให้ลูกเพื่อบอกเรื่องราวเกี่ยวกับแม่ พ่อ และกะทิ ทำให้กะทิสามารถค้นหาคำตอบได้ว่า ตัวเองมีที่มาอย่างไร ดังคำพูดของลูกตองว่า “แม่ของหนูก็จัดห้องนี้ไว้ให้หนูทีโดยเฉพาะคนเดียว รวบรวมทุกอย่างในชีวิตมาไว้ที่นี่” นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าพ่อและแม่จะไม่ได้อยู่ด้วยกันและแม่จะเสียชีวิตไปก็ตาม แต่กะทิจึงสามารถเติบโตได้ด้วยความรักและการเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิดจากคนรอบข้างอีกมากมาย เรื่องราวในตอนนี้จะสะท้อนให้เห็นว่าผู้แต่งต้องการแสดงแนวคิดถึงความรักของแม่ที่มีต่อลูก แม้ว่าจะอยู่ในสภาพที่เจ็บป่วยหนักแต่แม่ก็สามารถทำให้ลูกได้มากมายถึงเพียงนี้

๔.๑.๒.๒ ความรักระหว่างพ่อกับลูก

แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อกับลูกในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ มีสองลักษณะ ได้แก่ความรักระหว่างพ่อกับกะทิ และความรักระหว่างพ่อกับมะลิที่เป็นน้องต่างมารดา และได้รับการเลี้ยงดูและเติบโตในสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมือนกัน ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อกับกะทิ เป็นความรักที่ผูกพันทางสายเลือด กะทิไม่เคยเห็นหน้าพ่อดังแต่เกิด แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์ที่กะทิต้องเดินทางไปช่วยน้องมะลิ กะทิจึงได้พบกับพ่อเป็นครั้งแรก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ชายคนนั้นมาหยุดยืนตรงหน้า กะทิเองก็ยืนนิ่งอยู่ ตาสบตา และราวกับตาสองคู่คือเงาของกัน สะท้อนภาพของกันและกัน

พ่อก้าวออกมา สองมือประกองใบหน้าของกะทิไว้อย่างอ่อนโยน ก่อนจะก้มลงจูบหน้าผาก แล้วกะทิก็กว้างมือลงในอุ้งมือแข็งแรงที่จับจงพาดินฝ่าฝุ่นคนไม่รับรู้ภาพใด นอกจากความอบอุ่นที่เหมือนถ่ายเทสู่กันให้สมกับที่รอคอยมานั้นนาน

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๖๖)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อกับลูกว่า พ่อไม่เคยรู้ว่าได้ให้กำเนิดกะทีก่อนแม่จะเลิกกับพ่อและเดินทางกลับประเทศไทย เมื่อพ่อรู้ความจริงและทันทีที่ได้พบกัน พ่อลูกก็มีความรู้สึกผูกพันกัน ดังที่“ตาสบตา และราวกับตาสองคู่คือเงาของกัน สะท้อนภาพของกันและกัน” และแม้ว่าพ่อไม่เคยเห็นและไม่ได้ทำหน้าที่เลี้ยงดูกะทิเลย แต่พ่อและกะทิจึงรู้สึกและถ่ายทอดความรักต่อกัน แสดงว่าสายเลือดไม่มีวันจะตัดขาดกันได้ เป็นความรักของพ่อลูกที่ไม่มีอุปสรรคใด ๆ มาขวางกั้นระหว่างกันได้

ส่วนแนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อกับน้องมะลิ เป็นความรักที่ผูกพันทางสายเลือด เช่นเดียวกัน แต่มะลิเป็นน้องสาวต่างมารดา และพ่อเลี้ยงดูที่ประเทศอังกฤษมาตั้งแต่เกิด ความรักของพ่อกับน้องมะลิจึงใกล้ชิดและสนิทสนมแนบแน่นมากกว่ากะทิ พ่อจึงยอมทำทุกวิธีเพื่อรักษาโรคมะเร็งเม็ดเลือดขาวของน้องมะลิ พ่อจึงเขียนจดหมายขอให้กะทิช่วยเหลือ โดยที่ตายายและคนอื่นๆ เห็นว่าไม่เหมาะสม โดยเฉพาะตอนที่โกรธพ่อมากจนใบหน้าแดงจัด ดังข้อความต่อไปนี้

พ่อเขียนจดหมายมาหา แต่อารมณ์ที่กะทิได้จากซองคิดแสดมป็นี่ช่าง
ลับสน ใบหน้าของตาที่เผือดซีดสลับกับแดงจัดย้ำความจริงข้อหนึ่ง
อีกครั้งแล้วว่าที่กะทิต้องตัดสินใจ

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๔)

“น้องไม่สบาย กะทิอาจจะช่วยน้องได้ ถ้าไขกระดูกของกะทิกับน้องเข้า
กัน”

อีกครั้งที่ตายายพยักหน้า

“แต่น้องอยู่ไกล มาหากะทิไม่ไหว พ่อจะมารับกะทิไปหาน้อง...” กะทิ
เว้นช่วงก่อนจะพูดให้จบว่า “ถ้ากะทิยอมไปหาน้องกับพ่อค่ะ”

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๕)

กะทิกอดพ่อเมื่อตอนลากันในวันนั้น และไม่นึกโทษพ่อเลย ถ้าต่อมาพ่อ
จะจำไม่ได้ว่ากะทิลาพ่อตอนไหน ท่ามกลางความเศร้าโศกเสียใจนี้

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๑๐๐)

จากข้อความที่ยกมาแสดงให้เห็นว่า แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อของกะทิกับน้องมะลิ เป็นความรักที่ผูกพันทั้งสายเลือดและเป็นความห่วงใยลูกที่พ่อเลี้ยงดูมาตั้งแต่เกิด พ่อจึงรักมะลิมากมาย และต้องการให้ลูกหายป่วย พ่อจึงต้องใช้วิธีสุดท้ายที่พ่อคิดออกโดยเขียนจดหมายมาขอให้กะทิช่วยเหลือเป็นครั้งแรก ถึงแม้จะเป็นการเอาเปรียบลูกที่ไม่เคยเลี้ยงดูเลย แล้วยังมาขอให้ช่วยน้องที่เกิดจากผู้หญิงที่ทำให้แม่ต้องเลิกร่างกับพ่อ ทำให้กะทิไม่มีพ่อที่จะเลี้ยงดูเหมือนเด็กคนอื่นๆ แต่ก็เป็นโอกาสสุดท้ายที่พ่อจะทำให้สำหรับมะลิ เมื่อน้องมะลิเสียชีวิต พ่อจึงเศร้าโศกมากซึ่งกะทิสามารถรับรู้ได้ และให้อภัยพ่อที่มีความทุกข์จนหลงลืมลูกที่พ่อไม่เคยเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด เช่นน้องมะลิ ผู้แต่งได้สะท้อนให้ผู้อ่านได้แนวคิดถึงความรักและความห่วงใยของพ่อที่มีต่อลูก และเข้าใจได้ว่าพ่อที่ต้องพลัดพรากจากลูกทั้งสองคน มีความกดดันและความทุกข์ โดยที่ผู้แต่งได้สะท้อนภาพการลาจากกันโดยที่ “พ่อจะจำไม่ได้ว่ากะทิลาพ่อตอนไหน ท่ามกลางความเศร้าโศกเสียใจนี้”

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างพ่อแม่ลูก ผู้แต่งได้สะท้อนความรักที่ผูกพันทางสายเลือด และการมีบทบาทหน้าที่ในสถานภาพของแม่และพ่อ ล้วนเป็นความรักซึ่งมีความสำคัญที่ทำให้ครอบครัวมีความสุขและอบอุ่น ทำให้ลูกเติบโตโดยสามารถมองโลกอย่างมีความหวัง และเป็นคนที่มีความสุขมากที่สุด

๔.๑.๓ ความรักระหว่างตายายกับหลาน

สังคมยุคปัจจุบันมีความเจริญทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการดำรงชีวิตในเมืองและยังส่งผลให้โครงสร้างของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยเช่นกัน คนสมัยใหม่เมื่อแต่งงานมีครอบครัว ก็จะแยกออกไปสร้างครอบครัวใหม่และอยู่ตามลำพังพ่อแม่ลูก ไม่ได้อยู่อาศัยกับปู่ย่าตายายและญาติที่เป็นลุงป้าน้าอาตามลักษณะของครอบครัวไทยในสมัยก่อน อย่างไรก็ตามในชนบท เมื่อแต่งงานแล้วส่วนใหญ่ก็ยังคงอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่เช่นเดิม และช่วยกันเลี้ยงดูหลาน ๆ ดังนั้นปู่ย่าตายายกับหลานจึงมีความสัมพันธ์และความรักแน่นแฟ้นตามลักษณะครอบครัวสมัยก่อน

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ผู้แต่งได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างตายายกับกะทิ เนื่องจากแม่เลิกร้างกับพ่อและเลี้ยงกะทิตามลำพัง เมื่อป่วยหนัก แม่จึงพากะทิมาฝากให้ตายายช่วยเลี้ยงดู ซึ่งเป็นลักษณะของครอบครัวไทยสมัยก่อนที่ญาติจะช่วยกันเลี้ยงดูลูกหลาน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๓.๑ ความรักระหว่างตายายกับกะทิ

แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างตายายกับกะทิ เป็นความรักและความเอ็นดูที่ญาติผู้ใหญ่มีต่อลูกหลาน ตายายมีแม่ของกะทิเป็นลูกคนเดียว เมื่อแม่ป่วยและเลี้ยงดูกะทิไม่ได้ ต้องฝากให้ตายายเลี้ยงดูแทน ตายายรักใคร่และมีความผูกพันกับกะทิทั้งในฐานะเป็นหลานและเป็นตัวแทนของแม่ที่เป็นลูกรักของตา ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กะทินั่งเล่นที่ท่าหน้า ในใจร้องทักสายน้ำ หมู่มั้และแสงแดดรอบตัว ตาเดินมานั่งลงข้าง ๆ รั้วตัวกะทิไปกอดไว้แน่นอีกครั้ง ราวกับก่อนหน้านี้อย่างกอดไม่สมรัก

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๑๑๒ - ๑๑๓)

กะทิตกตะลึง ได้แต่ยิ้มนิ่ง คิดอะไรไม่ออก เมื่อได้สติก็นึกได้แต่คาถาประจำตัว “คิดอะไรไม่ออกให้บอกตา” สองขาพาตัวไปทันใจ จับแขนตาได้ก็ร้องว่า

“ตาขา มาด้วยกันเร็ว ๆ ค่ะ”

ตาลุกขึ้นทันที...

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๑๖)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งสะท้อนให้เห็นแนวคิดของความรักของตาที่มีต่อกะทิมากมายว่าเป็นความรักทางสายเลือดที่ตัดไม่ขาดและไม่มีที่สิ้นสุด เป็นความรักที่ไม่ต้องใช้คำพูด แต่กิริยาของตาได้แสดงให้เห็นถึงความรักอย่างชัดเจน การที่ตาดอกกะทิไว้นั้น “ราวกับก่อนหน้านี้ยังกอดไม่สมรัก” และ “คิดอะไรไม่ออกให้บอกตา” สะท้อนให้เห็นว่า ตาสงสารและรักกะทิมากมายไม่สิ้นสุด และไม่ต้องการให้กะทิมีความทุกข์ใด ๆ จึงทำให้ผู้อ่านได้รู้สึกถึงความรักและความปรารถนาดีที่ตามีต่อกะทิซึ่งต้องการถ่ายทอดให้กะทิรับรู้และตระหนักว่าตารักกะทิอยู่เสมอ

๔.๑.๓.๒ ความรักระหว่างยายกับกะทิ

แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างยายกับกะทิ เป็นความรักทางสายเลือดเช่นเดียวกับตา แต่แสดงออกแตกต่างกันตามสถานภาพ ยายจะมีบทบาทดูแลกะทิในเรื่องชีวิตประจำวัน และยายเป็นเพศหญิงเช่นเดียวกับกะทิ ยายจึงรู้นิสัยของกะทิเป็นอย่างดี ความรักที่ยายมีต่อกะทิก็ไม่ได้น้อยกว่าตา เพียงแต่ลักษณะที่แสดงออกแตกต่างกัน เมื่อกะทิไปพักที่คอนโดในเมือง ยายจะเป็นห่วงหลานทุกอย่างว่า จะได้รับความสุขและสะดวกสบายเหมือนอยู่บ้านริมคลองหรือไม่ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เสียงเคาะประตูห้องดังจังกังหวะขึ้นพอดี น้ำภูยีนหันมาบอกว่ายาย
โทรศัพท์มา

กะทิรีบปิดเทปและกระโดดลุกขึ้นตามน้ำภูยาออกมาที่ห้องนั่งเล่น กะทิลืม
สนิทเลยว่ารับปากยายไว้ว่าจะโทร. ไปหาคำนี้

ยายถามทุกข์สุขมาตามสายเช่นเคย ลุงต้องกลับไปถึงบ้านริมคลอง
เรียบร้อยแล้ว และยายได้ของฝากจากบางแสนแล้วด้วย กะทียากอวยยายใจจะ
ขาดว่ากำลังฟังเสียงอยู่ แต่ก็อดใจไว้เพราะยังไม่ฟังไม่จบ และไม่รู้ว่ามีแม่อยากให้
เก็บเรื่องนี้เป็นความลับแค่ไหน กะทิจึงเสถายายว่าวันนี้ยายทำงานอะไรให้ตา
กินเป็นของหวาน

“ของโปรดกะทิแหละจ๊ะ ทายถูกไหม ไข่หวานไงจ๊ะ”

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๑๖)

จากตัวอย่างที่ยกมาแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างยายกับหลานที่ดูแลความเป็นอยู่ของกะทิในเรื่องต่าง ๆ ทั้งความทุกข์ความสุขและอาหารการกินเป็นประจำทุกวัน ความรักที่ยายมีต่อกะทินั้น ไม่ได้แสดงออกเป็นคำพูด แต่เป็นการเอาใจใส่และความห่วงใยที่แสดง

ผ่านกิริยาหรือคำพูดธรรมดาในชีวิตประจำวัน ดังที่ยายห่วงใยกะทิ โดยการพูดคุยและซักถามทุกข์ สุขของกะทิ และยายยังรู้ด้วยว่า ของหวานที่กะทิชอบคือไข่หวาน ทำให้ผู้อ่านสามารถรู้สึกถึงความรักของยายมีต่อกะทิ โดยที่ผู้แต่งได้สะท้อนผ่านการกระทำของยายที่แสดงออกกับกะทิอย่างสม่ำเสมอในชีวิตประจำวัน

ตัวอย่างความรักของยายที่มีต่อกะทิอีกประการหนึ่งคือ เมื่อยายรู้เรื่องที่พ่อเขียนจดหมายมาขอให้กะทิไปช่วยน้องต่างมารดาที่ต่างประเทศโดยวิธีการปลูกถ่ายไขกระดูก เป็นวิธีที่ผู้ช่วยเหลือจะต้องเจ็บปวด ยายจึงรู้สึกเป็นห่วงเพราะไม่มีใครจะช่วยกะทิได้เนื่องจากอยู่ไกลกัน และไม่พอใจพ่อที่เห็นแก่ประโยชน์ของลูกที่อยู่ใกล้ชิดแต่ไม่เห็นใจกะทิที่จะต้องเจ็บปวดเพื่อช่วยน้องที่ไม่เคยเห็นหน้ากันมาก่อน ดังนี้

“แต่ยังงี้ก็ต้องเจ็บตัว เรื่องทุกข์ของตัวเองใหญ่เท่าขุนเขา เรื่องทุกข์ของคนอื่นเท่าถั่วเท่าางหรือยังงี้กัน” ยายเสียงเข้ม

...

“ก็ต้องมีอารมณ์กันบ้าง ฉันเลี้ยงของฉันมา มดไม่ให้ไต่ไรไม่ให้ตอม นี้อะไร ต้องให้เสียสละเลือดเนื้อทั้ง ๆ ที่ไม่แน่ใจว่าจะได้ประโยชน์หรือเปล่า หน้าตาก็ไม่เคยเห็นกัน...”

ยายคงจะพูดต่ออีกยี่สิบขวบ ถ้ากะทิไม่เอื้อมมือไปจับแขนยายไว้

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๓๘)

ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าความรักของยายเป็นความรักและความผูกพันที่ยายเลี้ยงดูกะทิเป็นอย่างดีตั้งแต่กะทิยังเด็ก เป็นความรักและความห่วงใยที่มีมาโดยตลอด ดังคำพูดที่แสดงความรู้สึกโกรธพ่อที่ไม่เคยเลี้ยงดูกะทิและยังจะทำให้กะทิเจ็บปวดจากการช่วยน้องมะลิอีกด้วย ดังที่ยายพูดว่า “ฉันเลี้ยงของฉันมา มดไม่ให้ไต่ไรไม่ให้ตอม” เป็นคำพูดที่สะท้อนว่า ยายรักและทะนุถนอมหลาน ไม่ต้องการให้หลานต้องลำบาก

สรุปว่า แนวคิดเกี่ยวกับความรักระหว่างตายายกับหลาน นอกจากเป็นความรักแบบผูกพันทางสายเลือดแล้ว ยังมีโอกาสได้เลี้ยงดูและอบรมหลานให้เป็นเด็กดี และมีความสุข ผู้อ่านจะได้รับแนวคิดของผู้แต่งผ่านเรื่องราวในหนังสือว่า ในครอบครัวมีสายเลือดและความผูกพันที่ทำให้ทั้งตายายกับหลานสองฝ่าย เกิดความรักที่บริสุทธิ์และทำให้ชีวิตเป็นสุข

๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิต

การดำเนินชีวิตของมนุษย์มีความต้องการสิ่งต่าง ๆ หลายประการ โดยเฉพาะความสุข เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง มนุษย์ในสังคมแต่ละคนต่างแสวงหาวิธีการดำเนินชีวิตแบบที่มีความสุข เป็นความสุขที่มีหลายแบบตามที่คนเราต้องการและคาดหวังจะมีความสุขตลอดไป

นวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ให้แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตที่มีความสุขโดยลดความทุกข์ ให้เป็นเรื่องรอง สอดคล้องกับชื่อนวนิยายที่กล่าวถึงความสุขของตัวละครเอกคือ กะทิ ซึ่งสะท้อน ผ่านพฤติกรรม ความรู้สึกนึกคิดของตัวละครอื่น ๆ โดยผู้แต่งนำเสนอเปรียบเทียบลักษณะของ แนวคิดที่คู่กันระหว่าง “สุข” และ “ทุกข์” ได้แก่ การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย การดำเนินชีวิต อย่างมีเป้าหมาย และการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ดังนี้

๔.๒.๑ การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่าย เป็นการใช้ชีวิตแบบไม่ฟุ้งเฟ้อเกินฐานะ ไม่ต้องการสิ่งใดโดยไม่มีที่สิ้นสุด รวมทั้งการไม่แสวงหาวัตถุต่าง ๆ หรือทำตามกระแสของค่านิยม ที่เกินความจำเป็น ซึ่งในสังคมปัจจุบันมนุษย์ได้ละเลยการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย เนื่องจากมีการ แข่งขันและการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีอยู่อย่างจำกัดจนทำให้ทรัพยากรต่าง ๆ ของ โลกขาดแคลนลง

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ผู้แต่งได้สร้างตัวละครตายายและกะทิ ที่ดำเนินชีวิต แบบเรียบง่าย และมีความสุขสงบสุข เพื่อสื่อแนวคิดว่าการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายที่บ้านริมคลอง แม้จะอยู่ห่างไกลความเจริญก็สามารถทำให้ชีวิตมีความสุขได้ เป็นความสุขที่หาได้ง่าย ดังนี้

๔.๒.๑.๑ การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายของตาและยาย

ตายายเป็นตัวละครที่มีการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายหลังจากเกษียณจากงาน ตาและยาย กลับมาใช้ชีวิตอย่างชาวบ้านธรรมดา ๆ อยู่ที่บ้านริมคลอง กินอยู่และทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามแบบ ชาวบ้านในชนบท ดังที่ตาพายเรือพากะทิไปเที่ยว แสดงถึงชีวิตที่ไม่ต้องรีบเร่งหรือต้องทำงานแข่ง กับคนอื่น ตาจึงดำรงชีวิตในท่ามกลางบรรยากาศและธรรมชาติที่บริสุทธิ์ ได้พักผ่อนและได้ทำสิ่ง ต่าง ๆ ได้ตามใจ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ตาจะพายเรืออย่างสบายอารมณ์ ไม่นึกกะเกณฑ์ว่าจะต้องออกจากบ้านกี่ โมง จุดแวะตรงไหนกี่โมง และกลับถึงบ้านกี่โมง ไม่ใช่รายการท่องเที่ยวที่ ทัวร์ตามตารางรถไฟตาบอก แต่เป็นทัวร์ตามอำเภอใจต่างหาก

เรือท่องเที่ยวแบบหัวเรือสั้น ๆ ลำนี้ ทำหน้าที่เป็นพาหนะชั้นดี ไม่ก่อกมลพิษ เคลื่อนที่แหวกสายน้ำไล่ไปตามแรงของคนพาย ถ้าผ่านเข้าไปกลางฝูงจิงโจ้น้ำ ก็

จะพากันแตกหนี คู่บุญวายจัญลหวั่นดี ตากับกะทิแทบไม่ส่งเสียงพูดกัน ปล่อยให้เรือกับผืนน้ำทักทายให้พอ ดวงอาทิตย์คูโกลอยอยู่บนฟ้า ทั้ง ๆ ที่เริ่มทอแสงแรง แต่น้ำรอบกายที่วราวกระแจะแก้วกวงก้นไอร้อน นาทิราวหยุดนิ่ง น้ำกับฟ้า ลมกับตะวัน คือกรอบภาพที่มีเรือลำหนึ่งปรากฏอยู่ตรงกลาง

(ความสุขของกะทิ ๒๕๕๓ : ๒๔)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ผู้แต่งให้ภาพการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย ผ่านฉากที่ตาพายเรือพากะทิไปเที่ยวในท้องทุ่งหน้าน้ำ ไม่มีข้อจำกัดเรื่องเวลาและสถานที่แะชม ผู้อ่านสามารถเห็นภาพชีวิตในชนบทริมคลองที่มีความสุขและสวยงาม มีบรรยากาศเงียบสงบ อากาศสดชื่น ผู้อ่านจะรับรู้ได้ว่าชีวิตที่เรียบง่ายมีความสุขมากมาย เหมือนกับได้ดูภาพวาดทิวทัศน์ของเรือที่อยู่ท่ามกลางน้ำและฟ้า เป็นความเรียบง่ายและสงบสวยงาม ในช่วงเวลาที่ “นาทิราวหยุดนิ่ง” ผู้อ่านจะมีความรู้สึกร่วมไปกับตัวละคร และรับรู้ถึงความสุขของตากับกะทิที่ได้ดำเนินชีวิตอย่างสบาย ๆ ตามแบบชาวบ้านที่บ้านริมคลอง

นอกจากนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ยังสะท้อนผ่านลักษณะนิสัยของตา ซึ่งเป็นคนคนอมรักษาสิ่งของไต้เป็นอย่างดี ประหยัดมัธยัสถ์ ใช้เครื่องพิมพ์ดีดที่เก่าแก่มาแล้วแต่ยังใช้งานได้ดี ตาก็ไม่ยอมเปลี่ยนใหม่ ดังตัวอย่างต่อไป

เสียงร้วต้อกแตกคังมาจากเครื่องพิมพ์ดีดเครื่องเก่าของตา แม้จะเก่าแก่น้อยกว่าเจ้าโกรง แต่สภาพดูจะกรำศึกผ่านงานมากกว่ากันเยอะ ที่จริงตาควร จะเก็บมันขึ้นหิ้ง แล้วยอมให้มีเครื่องคอมพิวเตอร์ในบ้านเพื่อใช้งานแทน แต่ตาสารภาพว่ายังอาศัยอารมณ์ของเก่า ๆ ที่ยังคงทำหน้าที่ได้ดี ตาทำตาโสกเมื่อบอกว่าก็เหมือนทหารสูงวัยที่ยังพร้อมออกรบ ไฉนจะต้องปลดประจำการ

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์ ๒๕๕๓ : ๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้น ผู้แต่งแสดงให้เห็นว่า แม้ว่าเครื่องพิมพ์ดีดเก่าแก่มาก ตายังคงใช้งานตามปกติ ไม่ยอมเปลี่ยนไปใช้เครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้งานง่าย รวดเร็ว และมีคุณภาพมากกว่า แสดงว่าตาเป็นคนคนอมรักษาสิ่งของไต้เป็นอย่างดี มีนิสัยประหยัดไม่แสวงหาหรือต้องการใช้เครื่องพิมพ์ใหม่ ซึ่งมีราคาแพง และใช้เงินสิ้นเปลืองตามกระแสค่านิยมที่มีความต้องการของใหม่ ๆ และทันสมัย ทำให้ผู้อ่านได้รับรู้แนวคิดในด้านการดำเนินชีวิตของตาที่เรียบง่ายและประหยัด

ส่วนการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายของยาย สะท้อนด้วยภาพของยายที่ชอบเย็บผ้าและซ่อมแซมเสื้อผ้าเอง ทั้งที่ปัจจุบันมีร้านขายเสื้อผ้าหรือรับซ่อมเสื้อผ้าเป็นจำนวนมากและว่าจ้างได้ง่าย ราคาก็ไม่แพงมากนัก แต่ยายใช้ชีวิตที่ประหยัด เรียบง่าย และมีความสุข ดังตอนที่ยายปักกลายผ้าเช็ดหน้าและผ้าเช็ดมือ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยายชอบเย็บผ้า แต่สนเข็มเองลำบาก หน้าที่จึงตกเป็นของกะทิ

ยายมีตะกร้าใบสวยใส่อุปกรณ์ตัดเย็บ กรรไกร หลอดด้ายสีต่าง ๆ และมีหมอนปักเข็มเป็นเต้าตัวเล็ก ยายปักทั้งเข็มเย็บผ้าและเข็มหมุดไว้หลังเต้า กะทิดิคิดว่านี่ไม่ใช่เต้า เม่นเห็น ๆ

ยามค่ำหลังอาหาร ยายยังใส่แว่นตา นั่งใกล้ตะเกียงเจ้าพายุของตา และเย็บผ้าได้ ส่วนใหญ่จะซ่อมแซมเสื้อผ้ามากกว่า เช่น ติดกระดุมเสื้อ ตะขอกางเกง ตอนกะทิเล็ก ๆ ยายชอบปักหม้อกทำเป็นชุดกระโปรงสวย ๆ ให้ใส่ เคี้ยวนี้กะทิโตแล้ว ยายก็หันไปปักลายผ้าเช็ดหน้าบ้าง ผ้าเช็ดมือบ้าง

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๑๑)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ยายใช้เวลาว่างหลังอาหารซ่อมแซมเสื้อผ้า แม้ว่าจะสายตาไม่ดี สนเข็มไม่เห็นก็ตาม ยายก็ยังรักการทำงานเย็บผ้า ยายเคยตัดเย็บและปักหม้อกเป็นชุดกระโปรงสวย ๆ ให้กะทิใส่ เมื่อไม่ได้ตัดเย็บชุดให้กะทิเพราะโตแล้ว ยายก็ยังปักลายผ้าต่าง ๆ ทำเป็นของขวัญให้กะทิอีก แสดงให้เห็นว่ายายเป็นคนประหยัด ชอบทำงานการฝีมือ ซ่อมแซมเสื้อผ้ากางเกงเพื่อใช้งานได้ต่อไปอีก ไม่ต้องสิ้นเปลืองเงินไปหาซื้อใหม่ ผู้อ่านจะเห็นภาพการทำงานของยายในบรรยากาศที่เรียบง่าย ใช้แสงไฟจากตะเกียงเจ้าพายุ ทั้ง ๆ ที่มีไฟฟ้าใช้ในแถบบ้านริมคลองแล้ว แต่ยายก็ยังดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่าย ไม่ฟุ้งเฟ้อหรือแสวงหาสิ่งฟุ่มเฟือยต่าง ๆ ที่ไม่จำเป็น

๔.๒.๑.๒ การดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายของกะทิ

การดำเนินชีวิตที่บ้านริมคลองของกะทิเช่นเดียวกับตา ยาย ซึ่งเป็นตัวอย่างและได้อบรมสั่งสอนกะทิตั้งแต่เด็กจนเติบโต สภาพแวดล้อมและการกระทำของตา ยายได้ทำให้กะทิมินิสัยละเอียดรอบคอบ สามารถหาความสุขด้วยการใช้ชีวิตที่เรียบง่ายเหมือนตา ยาย ไม่เรียกร้องต้องการของเล่นใหม่ ๆ เหมือนเด็กที่มีฐานะดีและถูกตามใจตั้งแต่เด็ก ๆ แต่กะทิจักสนุกสนานและมีความสุขกับการเล่นรอบ ๆ ตัว ดังเช่นการเล่นซ่อนหาที่บ้านริมคลอง กะทิเลือกของเล่นเป็นโองที่ยายใช้เก็บน้ำฝนไว้ดื่ม ดังตัวอย่างต่อไปนี้

โองที่กะทิชอบมากที่สุดเป็นโองใบน้อยลายมังกร มองดูเป็นของดีมีราคา เกินหน้าโองดินเผาที่มีคนใส่เรือเอามาขายถึงทำนน้ำบ้านบ่อย ๆ โองใบนี้เป็นโองเคลือบด้านในสีเขียว...

เมื่อหมดหน้าฝนก็ต้องล้างโองใส่น้ำดื่มเป็นการใหญ่ เพื่อปิดรอไว้รับน้ำฝนปีถัดไป กะทิชอบปีนลงไปเล่นในโองเนื้อดินข้างในเย็นฉ่ำ โองใบใหญ่มีเนื้อที่พอให้กะทิตัวเล็ก ๆ ลงไปนั่งได้สบาย เป็นที่ซ่อนตัวที่มีแต่กะทิจูอยู่คนเดียว

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๓๑)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า กะทิเป็นตัวละครเด็กที่ดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายเช่นเดียวกับเด็กในชนบท รู้จักเลือกสิ่งแวดล้อมใกล้ตัวใช้ประกอบการเล่นซ่อนหา เป็นที่ซ่อนตัวได้ดี ในฤดูฝนยายจะล้างโองไว้รอน้ำฝน สะท้อนถึงความประหยัดของยาย และกะทิก็กก็เลือกใช้เล่นซ่อนหาโดยปีนเข้าไปนั่งซ่อนตัวในโอง แตกต่างจากเด็กในเมืองหรือเด็กที่มีฐานะดีคนอื่น ๆ ที่มีของเล่นที่ซื้อจากร้านค้าและศูนย์การค้า แต่กะทิเป็นเด็กที่ไม่ต้องการของเล่นที่ซื้อหามาราคาแพง ๆ สามารถคิดสร้างสรรค์รู้จักใช้สิ่งของในบ้านมาเป็นของเล่นได้ ผู้อ่านจึงได้รับแนวคิดจากการเล่นของกะทิว่าการใช้ชีวิตแบบเรียบง่าย ไม่ต้องแสวงหาความหรูหราฟุ้งเฟ้อ แต่มีพอกินพอใช้เพื่อดำรงชีวิตได้แล้ว ก็ไม่ควรดิ้นรนแสวงหาหรือเรียกร้องสิ่งทีมากเกินไปจนเกิดความจำเป็น ชีวิตที่เรียบง่ายก็มีความสุขได้

ตัวอย่างการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายตามอย่างชีวิตของกะทิ สะท้อนด้วยภาพที่บ้านริมคลองยายปลูกต้นไม้ไว้รอบบ้าน ส่วนมากเป็นต้นไม้กินผล เช่น มะม่วง มะขาม เป็นต้น เป็นอาหารที่อยู่ใกล้ตัว ไม่ต้องซื้อให้สิ้นเปลืองเงิน และกะทิก็กก็ถูกฝึกให้เป็นเด็กชาวสวน ดังเช่นฉากการสอยมะม่วงไปให้ยายตำน้ำพริก กะทิชวนเพื่อนชื่อเชิงรบมาช่วยสอยมะม่วง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กะทินึกได้ว่ารีบปากยายไว้ว่าจะสอยมะม่วงมาตำน้ำพริกเย็นนี้ ขึ้นลืมนัก ออกกัน กะทิจึงชวนเชิงรบมาแหงนคอคู่ว่า น่าจะสอยมะม่วงลูกไหน ต้นมะม่วงมีหลายต้น แต่วันนี้เป็นหน้าที่ของมะม่วงสามฤดู เชิงรบท่าทางจะห่างไกลจากการเป็นลูกชาวสวน แต่ก็ช่วยออกความเห็นและร้องเชียร์ เมื่อกะทิเอาไม้ไผ่ค้ำยาว ผลงานประดิษฐ์กรรมของตาออกมาจากใต้ถุนบ้าน ตะกร้อสอยผลไม้เป็นเครื่องสานขนาดเล็กน้ำหนักเบา เอามาผูกกับปลายไม้ก็กลายเป็นอุปกรณ์เก็บผลไม้สะดวกใช้ กะทินึกอยากปีนต้นมะม่วงขึ้นไปเก็บ แต่ก็ขยาดมดแดงที่ได้เรียงแถวให้เห็นดำตา เชิงรบช่วยกะทิประคองค้ำไม้ไผ่ สองคนช่วยกันสอดตะกร้อเข้าไปปรับมะม่วงผิวฉนวนและบิดพร้อมกระตุกเบา ๆ เท่านั้นก็ได้มะม่วงติดมา โชคไม่ดีที่ความใจร้อนทำตะกร้อตัวดีไปถูกรังมดแดง ร่วงลงมาใส่เป็นของแถมจนต้องวิ่งหนีกันกระเจิง

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๔๑)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า กะทิกับเชิงรบเป็นเด็กวัยเดียวกัน แต่กะทิดำเนินชีวิตและเติบโตอยู่ในชนบท กะทิจึงรู้จักวิธีสอยมะม่วงและกล้าปีนต้นไม้ ส่วนเชิงรบเป็นเด็กในเมืองไม่กล้าปีนต้นไม้ การไปสอยมะม่วงเพื่อทำน้ำพริก สะท้อนให้เห็นว่าการดำเนินชีวิตของกะทิเรียบง่ายและทำงานตามที่ผู้ใหญ่สั่งมา ในความคิดของกะทิ การทำงานเช่นนี้เป็นการเล่นแบบเผชิญภัยที่สนุกสนาน ทำให้ผู้อ่านได้รับแนวคิดจากการดำเนินชีวิตแบบเรียบง่ายของกะทิว่า ความสุขของเด็กมิได้มากมาย กะทิสามารถหาของเล่นที่อยู่รอบ ๆ ตัวได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีของเล่นราคาแพง แต่เป็นการเล่นที่มีประโยชน์ในการดำเนินชีวิตอีกด้วย

นอกจากนี้ ผู้แต่งยังสะท้อนแนวความคิดดังกล่าว โดยกล่าวถึงการใช้เครื่องแต่งกายของกะทิกที่มีเสื้อผ้าที่ไม่ต้องรีด เป็นเสื้อยืดกางเกงขาสั้นตัวหลวม ช่วยให้ยายไม่ต้องทำงานบ้านหนัก เมื่อไม่มีพี่สัดมาช่วยทำงานบ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กะทิเปิดตู้เสื้อผ้าและหยิบเสื้อกางเกงมาหนึ่งชุดอย่างใจลอยเต็มที่ เสื้อผ้าของกะทิเหมือนกันหมด ตาบอกว่าเป็นชุดพร้อมเล่น คงเพราะสวมใส่แล้วคล่องตัว ทุกชุดเป็นเสื้อยืดใส่สบายกับกางเกงขาสั้นตัวหลวม ยายรีดผ้าเองตั้งแต่ไม่มีพี่สัด ยายไม่หาใครมาแทน กะทิกอดนึกไม่ได้ว่า บางทียายยังหวังว่าพี่สัดกลับมา ระหว่างนี้ ทุกคนช่วยกันเลือกใช้เสื้อผ้าที่ซักแล้วไม่ยับ เมื่อไม่ต้องใส่ชุดนักเรียน เสื้อผ้าของกะทิกก็แทบไม่ต้องรีดเลย

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๗ : ๖๖)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ตายายเลี้ยงดูให้กะทิใช้ชีวิตอย่างเรียบง่าย นอกจากมีชุดนักเรียนแล้ว กะทิกมีเสื้อผ้าที่ใช้อยู่กับบ้าน สวมใส่ง่ายและไม่ต้องเสียเวลาและแรงงานรีด แสดงให้เห็นว่าตายายไม่ได้สร้างสภาพแวดล้อมให้กะทิกมีชีวิตที่หรูหรา หรือเลี้ยงแบบตามใจ ให้กะทิกมีเสื้อผ้าพอสวมใส่ เป็นชีวิตที่เรียบง่ายของเด็ก ๆ ในชนบท

สรุปได้ว่า ผู้แต่งได้นำเสนอความคิดเห็นว่าการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายของตายาย และกะทิ เป็นการใช้ชีวิตที่มีความสุข ไม่ต้องเดือดร้อนเพราะทำตามค่านิยมทางวัตถุนิยม โดยต้องการมีสิ่งของเครื่องใช้ราคาแพงหรือหรูหราสวยงาม แต่มีเพียงปัจจัยสี่คือ บ้านที่อยู่อาศัย อาหารการกิน เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค ก็มีความสุขได้แล้ว ดังเช่นสมาชิกที่บ้านริมคลอง ซึ่งผู้แต่งสื่อผ่านการใช้ชีวิตของตัวละคร โดยให้ข้อคิดว่าความสุขของชีวิตหาได้ง่ายและไม่ต้องเดือดร้อนค้นหากจากที่ใด เพราะความสุขนั้นอยู่ที่การปรับความคิดและจิตใจของมนุษย์นั่นเอง

๔.๒.๒ การดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย

การดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย เป็นการวางแผนดำเนินชีวิตอย่างชัดเจนกับชีวิต รู้ว่าตนเองต้องการอะไร สามารถจัดการชีวิต หรือเลือกกระทำสิ่งใด ๆ เพื่อให้ชีวิตมีความสุข ซึ่งทำให้ดำเนินชีวิตอย่างไม่ประมาท เมื่อเกิดปัญหาหรือเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ก็สามารถแก้ไขและปรับตัวเองอย่างมีสติ และทำให้ชีวิตมีความสุขได้

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ผู้แต่งได้ให้ข้อคิดการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายผ่านตัวละครแม่และกะทิ ที่เหมาะสมกับกับสถานภาพและวัยของผู้ใหญ่และเด็ก ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๒.๒.๑ การดำเนินชีวิตแบบมีเป้าหมายของแม่

ผู้แต่งให้แนวคิดผ่านการดำเนินชีวิตของแม่ เป็นเรื่องราวหลังจากแม่ตัดสินใจเลิกร้างกับพ่อ แม่เดินทางกลับประเทศไทย และทำงานที่กรุงเทพฯ แม่ได้วางแผนที่จะต่อสู้กับชีวิตตามลำพัง โดยมีความหวังว่า การเลี้ยงลูกเป็นความสุขที่มาแทนความรักของพ่อ ทำให้แม่ดำเนินชีวิตอย่างมีสติและมีความสุขมากขึ้น ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แม่กลัวว่าเราจะบอกว่าที่ผ่านมาเราไม่เคยรักแม่เลย ถ้าจะไม่มีอะไรร่วมกันอีกในอนาคต อย่างน้อยก็ขอให้แม่เหลืออดีตอันสวยงามไว้ปลอดบระโลมใจบ้าง เขาคงฆ่าแม่ทิ้งเป็น ถ้าบอกแม่ว่าวันเวลาที่เราเคยใช้ร่วมกันมาไม่เคยมีความรักจากใจของเขาเจืออยู่เลยแม่แต่นิดเดียว แม่กลับมากรุงเทพฯ และได้ของปลอดใจขึ้นใหญ่ในชีวิต หนูรู้ใช้ไหมคะว่าคืออะไร”

ถึงตรงนี้ กะทิรู้ว่าแม่หมายถึงลูกสาวคนนี้นั่นเอง

...

“...แม่เริ่มต้นชีวิตใหม่ด้วยหัวใจบอบช้ำก็จริง แต่ก็คิดว่าจะใช้ชีวิตที่เหลืออย่างมีคุณค่าได้ไม่ยาก แม่ไม่ประชดชีวิต ไม่โทษใคร ข้อสำคัญ แม่มีหนูทุกคน แม่ยังจะต้องการอะไรอีก จริงไหมคะ”

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๒๐ - ๑๒๓)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า แม่ดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย แม้ว่าแม่จะเสียใจที่พ่อไม่ซื่อสัตย์ แต่ “แม่ไม่ประชดชีวิต ไม่โทษใคร” ยิ่งรู้ว่ามีกะทิแล้ว แม่ก็มีสติ และ “ใช้ชีวิตที่เหลืออย่างมีคุณค่า” มีความเข้มแข็งที่จะดำเนินชีวิตและเลี้ยงดูลูกต่อไป ทำให้ผู้อ่านได้รับแนวคิดในการดำเนินชีวิตว่า เมื่อเผชิญกับปัญหาหรืออุปสรรคแล้ว ควรมีความมีสติและมีเป้าหมายที่ชัดเจน ก็จะผ่านพ้นจากเรื่องนั้นไปได้และดำเนินชีวิตใหม่อย่างมีความสุข

ตัวอย่างต่อมา เมื่อกะทิอายุประมาณ ๔ ขวบ แม่เริ่มป่วยจึงไม่สามารถดูแลลูกได้เต็มที่ และยังทำให้กะทิได้รับบาดเจ็บหลายครั้ง เมื่อรู้ว่ามีปัญหาสุขภาพที่รักษาไม่ได้ จึงลาออกจากงานกลับไปอยู่กับตาชายที่บ้านริมคลอง และคาดหวังว่าจะทำให้ชีวิตดีขึ้นและต้องการให้ลูกปลอดภัย ผู้แต่งได้สร้างเรื่องราวที่สะท้อนถึงความรู้สึกของแม่ที่มีต่อลูกในฉากที่แม่พาเรือพากะทิไปเที่ยวศาลาริมน้ำแล้วเกิดอุบัติเหตุที่เกือบจะทำให้กะทิได้รับอันตรายถึงชีวิต แม่ควบคุมสติใหม่และตัดสินใจแยกตัวเองไปรักษาที่บ้านชายทะเล เพื่อไม่ให้ลูกต้องได้รับอันตรายอีก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“แล้วแม่ก็สวดมนต์อยู่ในใจ ทุกคาถาที่ยายเคยสอนเท่าที่นึกได้ สวดมนต์แล้วก็อธิษฐาน จะเรียกว่าบนบานก็ได้กับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ถ้าอภินิหารมีจริง ขอให้ลูกของแม่ปลอดภัย แม่ยอมแลกทุกอย่าง ทุกอย่างจริง ๆ คนทั่วไปคง

อธิษฐานเอาชีวิตตัวเองเข้าแลก แต่ชีวิตของแม่คงแลกอะไรไม่ได้ทั้งนั้น ในเมื่อแทบจะไม่มีเหลืออยู่แล้ว ฟ้าผ่าเปรียงเหมือนรับรู้เมื่อแม่อธิษฐานว่า ถ้าลูกปลอดภัย แม่จะไม่แตะต้องตัวลูกอีกเลย แม่จะไปให้ไกลจากลูก ไม่ทำให้ลูกต้องตกอยู่ในอันตรายอีกแล้ว”...

...สรุปว่าพระเอกที่จี๋มาช่วยมาช่วยกะทิกับแม่ไม่ใช่ใครที่ไหน พี่ทองยิ้มสยามนั่นเอง...

...ไม่นานตากับลุง ๆ หลายคนในละแวกที่ฟ้าฝนพายเรือมาถู้อ้อมตามหาแม่กับกะทิ เอาผ้าห่มเอาร่มมาด้วย แต่ทั้งแม่ ทั้งพี่ทอง ทั้งกะทิ ก็เปียกปอนไม่มีเหลือ คี้นั้นกะทิจับไข่ ต้องนั่งเฝ้าเซ็ดตัวกันทั้งคืนกว่าจะสร้างไข่ตอนใกล้รุ่ง พอฟ้าสว่างแม่ก็เก็บกระเป๋าและจากบ้านริมคลองไปอย่างไม่ล่าตาและไม่หวนกลับมาอีกเลย

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๖๗ - ๗๐)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า แม่รู้ว่าอาการป่วยได้ทำให้กะทิต้องอยู่ในสถานะที่อันตราย จึงกำหนดชีวิตของตนเอง โดยตัดสินใจที่เด็ดขาดแยกตัวเองให้ห่างไกลจากกะทิ เพราะอาจทำให้กะทิได้รับอันตรายอีก ผู้อ่านจะเข้าใจถึงความทุกข์ของแม่ที่ต้องหักห้ามใจและเสียดเสียดความสุขของตัวเอง หลีกหนีไปจากคนที่ตนรักและสิ่งที่คาดหวังว่าจะเลี้ยงดูลูกด้วยตนเอง ได้เป็นแม่ที่มีความสุขได้เห็นความน่ารักและเห็นการเติบโตของลูก แต่แม่ก็เลือกออกจากบ้านริมคลองโดยไม่ล่าตาใคร แสดงว่าแม่ได้ใช้ชีวิตที่เหลืออย่างมีเป้าหมายในสิ่งที่ตัวเองทำขึ้นมา เพื่อหาทางออกที่ดี และยังทำให้ชีวิตของคนอื่นมีความสุขมากกว่าที่แม่จะเป็นภาระของคนอื่น ๆ

ผู้แต่งได้ดำเนินเรื่องที่แสดงให้เห็นว่า แม่ดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมาย เมื่อแม่ไม่สามารถรักษาโรคที่เป็นอยู่ได้ แม่วางแผนที่จะบอกเรื่องราวชีวิตของแม่ พ่อ และกะทิอย่างเหมาะสม รวมทั้งมีสติเตรียมตัวเสียชีวิตโดยไม่ทำให้ลูกเศร้าเสียใจ แต่ลูกควรจะมีชีวิตต่อไปได้อย่างมีความสุข ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...แม่เลือกที่จะไม่เจาะคอใส่เครื่องช่วยหายใจเพื่อยืดอายุ เพราะจะทำให้แม่พูดไม่ได้ แม่เลือกที่จะลดเวลาชีวิตของตัวเองลง แต่พูดได้จนนาทีสุดท้าย...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๕๔)

ที่แม่พยายามหลีกเลี่ยงที่สุดคือการใช้เครื่องช่วยหายใจของแม่เด็ดเดี่ยว และทุกคนที่รักแม่ก็ต้องยอมทำตาม แม่บอกว่าแม่โชคดีแล้วที่เลือกตายได้ คนเราเลือกเกิดไม่ได้ เลือกตายก็ไม่ได้ แต่กรรมของแม่ แม่ถือว่าขอใช้สิทธิเท่าที่ชะตาชีวิตเปิดช่องว่างให้ ขออย่าให้ใครขัดขวางเลย

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๗๒ - ๗๓)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า แม้ว่าแม่จะป่วยหนักแต่ก็ยังควบคุมสติได้ โดยจัดการเรื่องความตายของตัวเอง เลือกใช้ชีวิตที่ไม่ต้องทนทุกข์ทรมานกับเครื่องช่วยชีวิตแต่เลือกที่จะพบกับคนอื่นได้จนวินาทีสุดท้าย นั่นคือการยอมรับสิ่งที่เกิดขึ้น แม้ว่าเป็นสิ่งที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยตนเอง แม่เลือกที่จะมีความสุขครั้งสุดท้ายที่จะได้อยู่กับคนที่รักอย่างกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เป็นเรื่องที่คุณแต่งต้องการสื่อแนวคิดให้ผู้อ่านได้ข้อคิดว่าการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายคือ การสามารถเลือกสิ่งที่ทำให้มีความสุขได้ด้วยตัวเอง

๔.๒.๒.๒ การดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายของกะทิ

ผู้แต่งให้แนวคิดการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายผ่านตัวละครที่เป็นเด็ก ถึงแม้ว่ากะทียังเป็นเด็ก แต่ได้รับการสั่งสอนให้มีความคิดเป็นของตัวเอง มีความฝัน และรู้ว่าควรทำอะไรให้ชีวิตมีความสุข แม้ว่ากะทิอาจจะคิดผิดทำผิดบ้างตามประสาเด็ก แต่ก็ไม่ได้ทำให้เดือดร้อนหรือมีความทุกข์ที่เป็นเวลานาน ๆ กะทิได้รับความรักและการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดจากตายาย ลุงตอง และเพื่อนร่วมงานกับแม่ ทำให้กะทิรู้ว่าตัวเองต้องการมีชีวิตแบบใด เป็นการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายที่ทำให้กะทิเติบโตอย่างมีความสุข ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในเนื้อเรื่องตอนที่ตาได้รับโทรศัพท์บอกว่าแม่จะมีชีวิตอีกไม่นาน ตากับยายจึงตกลงกันว่า จะพากะทิไปหาแม่ และให้กะทิเป็นคนตัดสินใจเองว่าควรจะไปหาแม่หรือไม่ กะทิตัดสินใจเลือกไปพบแม่ด้วยความคิดถึง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ความคิดของกะทิสะดุดลงเมื่อยายก้มลงกราบพระและหันมามองกะทิ เป็นภาพที่แม้วันคืนจะผ่านไปอีกนานสักเท่าใด กะทีก็นึกจะจำได้ไม่ลืม ภาพของ ยายที่มีเสียงประกอบว่า

“กะทิ อยากรักษาแม่ไหมลูก”...

...ตาให้กะทิตัดสินใจเองว่าจะไปหาแม่หรือไม่ไป ตาส่ายหน้าเหมือนไม่แน่ใจเมื่อพูดว่า ที่ผ่านมามีคนอื่น ๆ คิดแทนกะทิมาตลอด ครั้งนี้กะทิเลือกได้...

...กะทีก้มลงเก็บกิ่งเล็ก ๆ ของหางนกยูงจากพื้นใกล้ตัว ดอกสีแสดยังพอมีกลีบสวยงามให้เห็น กะทิจะเอาไปฝากแม่...

ไม่ต่างกันตรงไหนที่แม่กอดกะทิหรือกะทีกอดแม่ น้ำตาจากความดีใจไหลรินรวมกัน กะทิกางแขนกอดแม่อย่างที่ฝันไว้ กอดแม่แทนคำว่ารักจากใจ แทนคำว่าเข้าใจที่ต้องแยกห่างจากกัน แทนคำว่าคิดถึง...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๔๐ - ๔๓)

จากเนื้อความข้างต้นจะเห็นได้ว่า เป็นครั้งแรกที่กะทิจักตัดสินใจด้วยตนเองหรือมีเป้าหมายว่าจะทำอะไรในชีวิตต่อไป เมื่อตายายถามกะทิเรื่องจะไปหาแม่หรือไม่ กะทิจึงตอบว่าจะ

ไปหาแม่ด้วยความคิดถึงและไม่เคยโกรธแม่ที่ไม่ได้เลี้ยงดูกะทิเลย กะทียังเชื่อเสมอว่าคิดถึงแม่และรักแม่ และไม่เคยเสียใจว่าจะแยกห่างจากแม่ เพราะกะทิรู้แล้วว่า แม่และกะทิมิมีความรักและผูกพันกันอย่างแนบแน่น และถ่ายทอดความรู้สึกด้วยการกอดกันและกัน

แนวความคิดดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายของกะทิ แสดงออกอย่างชัดเจนในตอนที่พ่อเขียนจดหมายฉบับแรกถึงกะทิ พร้อมกับขอให้กะทิไปช่วยน้องต่างมารดาที่ป่วยหนัก ในตอนแรกกะทียังรู้สึกสับสน แต่ในที่สุดก็เข้าใจพ่อและจะเดินทางไปหาพ่อและช่วยชีวิตน้อง เป็นการตัดสินใจที่มีเป้าหมายชัดเจนที่จะตอบแทนคุณของพ่อที่ให้กำเนิด และยึดตามคำสอนของยายที่บอกว่าให้อยู่อย่างมีความหวัง กะทิจึงจะทำในสิ่งที่เป็ความหวังให้น้อง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กะทิหงนหน้าซ่อนน้ำตา นี่ไง สิ่งทีกะทิเคยแอบฝันว่าจะได้มา ตอนนี้อยู่ในมือแล้ว แต่ทำไมใจจึงไม่ยินดีเต็มร้อย...

จดหมายที่พ่อส่งมาก็ด้วยความรักที่มีต่อลูก ลูกสาวของพ่อ ลูกสาวอีกคนที่ไม่ใช่กะทิ...

“พ่ออยากให้กะทิไปช่วยน้องกะยาย”

ยายพยักหน้า

“น้องไม่สบาย กะทิอยากจะช่วยน้องได้ ถ้าไขกระดูกของกะทิกับน้องเข้ากัน”

อีกครั้งที่ยายพยักหน้า

“แต่น้องอยู่ไกล มหากะทิไม่ไหว พ่อจะมารับกะทิไปหาน้อง...” กะทิเว้นช่วงก่อนจะพูดให้จบว่า “ถ้ากะทิยอมไปหาน้องกับพ่อค่ะ”

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๘ - ๙)

“ยายขา กะทิจะไปหาน้องค่ะ”

กะทิพูดแค่นี้ แล้วก็นึกไม่ออกว่าจะพูดอะไรต่อดี กะทิอยากให้ยายเป็นกำลังใจ ภูมิใจ ไม่เสียใจ สุดท้ายกะทีก็ตุกออกไปว่า

“ยายเคยบอกว่า คนเราต้องอยู่อย่างมีความหวัง กะทิอยากเป็ความหวังให้น้อง กะทิอยากต่อเวลาให้น้องค่ะ”

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๓๘ - ๔๐)

จากเนื้อความข้างต้นแสดงให้เห็นว่า กะทิได้ดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายโดยรู้ว่าตัวเองต้องทำอะไรที่ดีที่สุดสำหรับตัวเองและพ่อ แม้ว่ากะทียังรู้สึกดีใจที่ได้รับจดหมายจากพ่อแต่ก็ผิดหวังที่พ่อยังมีลูกสาวอีกคนหนึ่ง กะทิลึกว่าความรักและความหวังใจของพ่อได้ถูกแบ่งไปให้น้อง เพราะพ่อต้องการให้กะทิไปช่วยน้อง กะทิจึงจะตอบแทนความรักของพ่อได้อย่างไร

เมื่อทบทวนคำสอนของยายแล้ว ก็ทำให้กะทิสามารถกำหนดเป้าหมายชีวิตของตัวเองได้ โดยตัดสินใจว่าจะไปหาพ่อและช่วยชีวิตน้อง ซึ่งจะทำให้กะทิมีความสุขมากขึ้นและยังช่วยให้อื่น ๆ มีความสุขเช่นกันด้วย

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายตามที่ผู้แต่งได้สื่อผ่านความคิด พฤติกรรมและคำพูดของตัวละคร ทำให้ผู้อ่านเข้าใจได้ว่าการดำเนินชีวิตอย่างมีเป้าหมายของตัวละครได้นำพาตัวละคร ไปสู่ชีวิตที่มีความสุข เป็นกลวิธีโน้มน้าวใจให้ผู้อ่านปฏิบัติตามแนวคิดที่ผู้แต่งได้ถ่ายทอดเป็นเรื่องราวของแม่และกะทิ และนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันต่อไป

๔.๒.๓ การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง

การดำเนินชีวิตแบบพอเพียง เป็นการดำเนินชีวิตด้วยสติปัญญาและคุณธรรม เพื่อให้ชีวิตสมดุลโดยพึ่งตัวเอง มีความอดทน ความเพียร และความรอบคอบ พร้อมทั้งจะดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับอิทธิพลจากโลกภายนอก ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ผู้แต่งได้ถ่ายทอดแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบพอเพียงผ่านความคิดและพฤติกรรมของตัวละครที่ใช้ชีวิตอย่างพอเพียงที่บ้านริมคลองในชนบทต่างจังหวัด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๒.๓.๑ การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของตา

ตาศึกษาวิชากฎหมายจากต่างประเทศ และเป็นนักกฎหมายที่มีความเชี่ยวชาญ เมื่อตาเกษียณอายุการทำงานแล้ว ได้กลับภูมิลำเนาเดิมมาใช้ชีวิตแบบพอเพียงอยู่ที่บ้านริมคลองของทวด ตาดำเนินชีวิตอย่างชาวบ้าน และได้ใช้ความรู้และประสบการณ์ด้านกฎหมายเป็นประโยชน์และเป็นที่พักพิงของคนในหมู่บ้าน ตาช่วยเหลือชาวบ้านโดยไม่เรียกร้องค่าตอบแทน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หมู่บ้านริมคลองโชคดีจริง ๆ ที่ตาเกษียณจากงานในกรุงเทพฯแล้วเลือกกลับมาอยู่ที่บ้านหลังเดิมของทวดที่ป่ดร้างมานาน ตาร่ำเรียนจากเมืองนอกเมืองนา เป็นนักกฎหมายมือหนึ่ง เป็นที่ยอมรับทั่วบ้านทั่วเมือง ทำงานเป็นลุงเป็นถึงช่วยเหลือคนมากมาย หากไม่ได้ตา ชาวบ้านคงถูกเอาเปรียบที่ดินทำกินของบรรพบุรุษคง... ตายกมือห้าม ถามเรียบ ๆ ว่าจะทำขบวนการกันหรืออย่างไร ร่ายยาวตั้งแต่อยู่ในท้องแม่เลยดีไหม เรียกเสียงฮาสนั่นทั่วคุ้งน้ำ

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๒๗)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า ตาใช้ชีวิตแบบพอเพียงที่บ้านริมคลอง ทั้งที่เคยเป็นนักกฎหมายที่เป็นที่ยอมรับและมีชื่อเสียงมาก่อน แต่เขาก็เลือกละทิ้งความเจริญในกรุงเทพฯ มาอยู่ที่บ้านริมคลอง มีวิถีชีวิตที่เรียบง่ายอย่างมีความสุข ในขณะที่เดียวกันตาที่ใช้วิชาความรู้ด้านกฎหมายช่วยเหลือชาวบ้านอยู่เสมอ แสดงว่าตาใช้ความรู้และคุณธรรมในการดำเนินชีวิต และช่วยให้ตัวเองรอด ทำให้ชีวิตของเรามีความสุขขึ้น

๔.๒.๓.๒ การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของยาย

ยายดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ดังเช่นการปลูกพืชพันธุ์ต่าง ๆ ไว้รอบบ้านและนำมาทำอาหาร เช่น ต้นมะม่วง มะขาม เพราะยายเชื่อว่า “ปลูกพืชก็ต้องหวังผล” ยายจัดเตรียมกระป๋องสำหรับใส่เมล็ดพืช และให้ทุกคนในบ้านที่กินผลไม้ล้างเมล็ดให้สะอาด แล้วเก็บสะสมใส่กระป๋องเพื่อยายจะได้เอาไปปลูก ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ต้นไม้ที่บ้านริมคลองส่วนใหญ่เป็นไม้ผล เพราะยายเชื่อว่าปลูกพืชก็ต้องหวังผล ต้นมะม่วงดูจะมีจำนวนมากที่สุดถ้าไม่นับมะขามที่ยายเพียรพยายามหวานเม็ดไว้รักรั่ว และปลูกขึ้นบ้างไม่ขึ้นบ้างเพราะเทวดาเลี้ยง...

ทุกคนมีหน้าที่กายเม็ดแล้วล้างใส่กระป๋องที่ยายจัดวางไว้ได้ถนัด ยายจะขยันเพาะเมล็ดประคามีด้วยหวังว่าจะปลูกให้เป็นไม้ใหญ่เพื่อได้ผลมากในวันข้างหน้า หน้าฝนแบบนี้ยายยิ่งวุ่นวายไม่เลิก มีกะทิทำหน้าที่เป็นลูกมือ

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๓๕)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า ยายใช้ชีวิตแบบพอเพียงเช่นเดียวกับตา ก็กลับมาอยู่ที่บ้านริมคลองภายหลังเกษียณอายุ แม้ว่ายายเคยทำงานเป็นเลขานุการของผู้บริหารโรงแรมชั้นหนึ่ง มีเงินทองใช้มากมายและมีชีวิตที่สะดวกสบาย แต่ยายรู้จักประหยัดและใช้สิ่งเล็ก ๆ น้อย ๆ ดังเช่นการรวบรวมเมล็ดพืชแล้วใช้ประโยชน์โดยไม่ต้องทิ้งไป ในขณะที่คนทั่วไปไม่เห็นประโยชน์ใด ๆ เมื่อกินแล้วก็ทิ้งเมล็ดไป แต่ยายคิดการณ์ไกลไปถึงอนาคต ที่นำเมล็ดมาเพาะปลูก ซึ่งจะมีผลในวันข้างหน้า ก็จะต้องซื้อกิน เป็นการประหยัดเงินทางหนึ่ง และพึ่งพาตัวเองได้ และเมื่อมีผลไม้อะไรเพื่อ ก็ยังสามารถแบ่งปันให้คนอื่น ๆ ได้ และการปลูกพืชผลของยายก็ไม่ได้เป็นภาระหรือทำให้ลำบากจนเกินไป เพราะยายปล่อยให้ต้นไม้เติบโตตามธรรมชาติคือ “ขึ้นบ้างไม่ขึ้นบ้างเพราะเทวดาเลี้ยง” สื่อแนวคิดให้ผู้อ่านรู้ว่า การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงนั้น เป็นการปฏิบัติได้ในชีวิตประจำวันตั้งแต่เรื่องเล็ก ๆ ที่คนทั่วไปอาจจะมองข้ามไป หากทำได้ก็จะมีความสุขได้โดยไม่ต้องแสวงหาหรือใช้เงินซื้อหามาแต่อย่างใด

๔.๒.๓.๓ การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของกะทิ

กะทิดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงและมีความสุขเช่นกัน กะทิพอใจกับการใช้ชีวิตที่สงบที่บ้านริมคลอง เป็นชีวิตที่ไม่วุ่นวาย แต่ในขณะที่เดียวกันกะทีก็นึกถึงชีวิตที่สงบอย่างมีเหตุผลว่า การอยู่ที่บ้านในเมือง แม้จะมีความสับสนวุ่นวาย กะทีก็นึกถึงความสุขได้เช่นกันเมื่อได้รับรู้เรื่องราวของแม่ ตามที่แม่ได้จัดเตรียมต่าง ๆ ให้กะทีก่อนที่แม่จะเสียชีวิต ดังนี้

กะทิกลับมาจากเมืองกรุงไม่นานก็หวนมาใช้ชีวิตสงบสุขในจังหวัดอันเนิบช้าได้อย่างเคย ไม่รู้สึกว่าง่วงหรือจะดีกว่ากัน กะทิจึงรู้ว่าความสุขที่ใจมากกว่าอะไรอื่น กะทิเหมือนได้หัวใจกลับมาเมื่อได้ใกล้ชิดแม่อีกครั้งที่บ้านกลางเมือง บัดนี้ทุกอย่างรอบตัวดูสงบสวยงาม และกะทิเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งอย่างยินดี

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๓๖)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นได้ว่า การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของกะทิได้สะท้อนผ่านพฤติกรรมและความนึกคิดของกะทิ ที่คิดเปรียบเทียบว่า “ความสงบสุข” เป็นความสุขที่เกิดจากการดำเนินชีวิตที่ “เนิบช้า” ที่บ้านริมคลอง แต่ชีวิตในเมืองที่มี “จังหวัดเร็ว” ที่บ้านกลางเมืองก็เป็นความสุขอีกอย่างหนึ่งเพราะกะทิได้รู้สึกใกล้ชิดกับแม่ ดังนั้นผู้แต่งจึงต้องการสื่อแนวคิดผ่านความคิดของกะทิในตอนนี่ว่า การดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงเป็นการใช้สติปัญญาหาเหตุผลที่ถูกต้องรวมทั้งรู้จักความต้องการของตัวเองเพื่อปรับจิตใจให้ยอมรับและพอใจกับสิ่งที่เกิดขึ้นตามความเป็นจริงของชีวิต

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตแบบพอเพียง ผู้แต่งได้เสนอผ่านแนวความคิดและพฤติกรรมของตัวละคร ตายายและกะทิ ที่พอใจกับสภาพที่เป็นอยู่และสิ่งที่ตนมีอยู่ ไม่เรียกร้องสิ่งใดที่นอกเหนือความจำเป็น เมื่อคงตัวแล้วยังสามารถแบ่งปันกับคนรอบข้าง ทำให้ความสุขไปถึงทั่วกัน เป็นแนวทางการใช้ชีวิตที่สอนให้รู้จักควบคุมทั้งกายและใจ มีสติปัญญาต้องอดทน หมั่นเพียร รอบคอบ เพื่อให้ชีวิตสมดุล พอกินพออยู่พอมีพอใช้โดยพึ่งตัวเอง และรู้จักแบ่งปัน ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน

๔.๓ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย

วัฒนธรรมคือความเจริญงอกงามของหมู่คณะ ซึ่งครอบคลุมถึงทุกสิ่งทุกอย่างอันเป็นแบบแผนในความคิดและการกระทำที่แสดงออกถึงวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคมของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งหรือสังคมใดสังคมหนึ่ง โดยมนุษย์ได้สร้างระเบียบกฎเกณฑ์วิธีการในการปฏิบัติ การจัดระเบียบ

ตลอดจนความเชื่อ ความนิยม ความรู้ และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการควบคุมและใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ

นวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวิถีชีวิตของคนไทยที่มีวัฒนธรรมเป็นเอกลักษณ์ของสังคมไทย เป็นแนวคิดที่กระตุ้นให้ผู้อ่าน โดยเฉพาะเยาวชนได้เข้าใจวิถีชีวิตในวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม ที่มีความเรียบง่ายและมีความสุขในสภาพแวดล้อมของชนบทที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม เป็นวิถีชีวิตที่คนรุ่นใหม่ในสังคมปัจจุบันส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์ โดยเฉพาะวัฒนธรรมที่ผูกพันกับการดำเนินชีวิตในชีวิตประจำวันของคนไทย ได้แก่ อาหารไทย และชีวิตความเป็นอยู่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๓.๑ แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมอาหารไทย

อาหารไทยเป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่มีเอกลักษณ์ของไทย อาหารไทยได้แพร่หลายและมีชื่อเสียงเป็นที่รู้จักของต่างประเทศ ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ กล่าวถึงอาหารไทยที่คนไทยรับประทานในแต่ละวัน แบ่งเป็นอาหารคาว และอาหารหวาน

๔.๓.๑.๑ อาหารที่รับประทานในครอบครัว

คนไทยรับประทานอาหารเช้าเป็นหลักซึ่งเหมาะกับวัยและสุขภาพของคนในครอบครัว ดังเช่นยายจัดเตรียมอาหารเช้าให้ตากับกะทิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

สำหรับกับข้าวรออยู่แล้ว มีโอใหญ่แบบนี้ทุกเช้า ตาจะยึดผักต้มกับน้ำพริกเป็นหลัก ผักผักกับปลาทอดเป็นของกะทิเกือบคนเดียว ตาเลี้ยงของทอดน้ำมันทุกชนิด

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๑๔)

จากตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นว่า วัฒนธรรมการบริโภคอาหารของคนไทย จะรับประทานอาหารที่มีคุณค่าและประโยชน์ ดังเช่น ตาเป็นผู้สูงอายุ จึงเลี้ยงอาหารประเภททอดน้ำมัน และรับประทานอาหารประเภทผักต้มกับน้ำพริก ซึ่งมีคุณค่าทางโภชนาการที่เหมาะสมกับวัยของตา ส่วนกะทิเป็นเด็กอายุยังน้อย ยายจึงเตรียมอาหารที่มีคุณค่าและประโยชน์ต่อการเจริญเติบโตของกะทิ เช่น โปรตีนจากปลาทอด แคลเซียมและเกลือแร่ต่าง ๆ จากผักต้ม เป็นต้น

นอกจากนี้ ผู้แต่งได้นำเสนอวัฒนธรรมอาหารไทยประเภทน้ำพริกที่ทำมาจากวัตถุดิบที่หาได้ในบ้าน ดังเช่น มีเอียนยายจะตำน้ำพริกมะม่วง โดยให้กะทิไปสอยมะม่วงที่ปลูกไว้รอบบ้าน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กะทินึกได้ว่ารับปากยายไว้ว่าจะสอยมะม่วงมาตำน้ำพริกเย็นนี้ ขึ้นลิ้มก็อดกัน กะทิจึงชวนเชิงรบมาแหงนคอคว่าน่าจะสอยมะม่วงลูกไหน ต้นมะม่วงมีหลายต้น แต่วันนี้เป็นหน้าที่ของมะม่วงสามฤดู

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๔๐)

จากตัวอย่างจะเห็นได้ว่า คนไทยรู้จักดัดแปลงผลไม้รสเปรี้ยวมาทำเป็นน้ำพริก เป็นแนวคิดที่สะท้อนให้เห็นถึงความรู้และการรู้จักประยุกต์ใช้ของใกล้ตัวมาทำอาหารไทย ดังที่กะทิซอยมะม่วงไปให้ยาคำน้ำพริกเป็นอาหารมือเย็น ดังนั้นน้ำพริกจึงเป็นอาหารประจำชาติไทยที่นิยมรับประทานกันทุกมือ

อาหารคาวที่มีรสชาติครบทุกรส เป็นวัฒนธรรมการบริโภคและการปรุงอาหารประจำชาติไทย ดังที่พี่ทองแฉะไปบ้านริมคลองของตายาย ยายเอาอาหารแบบง่าย ๆ ที่เตรียมไว้ให้พี่ทองกินตามตัวอย่างต่อไปนี้

พี่เคี้ยวข้าวกับปลาทุ้มเค็ม บีบมะนาว โรยหอมกับพริกขี้หนูซอย กลืน
ลงคอ ตามน้ำอืดลมเย็นเจี๊ยบที่กะทิกมาบริการอย่างรู้ใจ

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๑๐๓)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงอาหารคาวที่มีเอกลักษณ์พิเศษของคนไทย คือมีรสชาติครบทุกรส มีรสเด่นคือเปรี้ยวและเผ็ด ดังที่พี่ทองกินข้าวกับปลาทุ้มเค็ม ต้อง “บีบมะนาว โรยหอมกับพริกขี้หนูซอย” เพิ่มอีกด้วย และยังเห็นว่าคนไทยปรับการรับประทานร่วมกับการดื่มเครื่องดื่มสมัยใหม่ที่รสหวานประกอบเพิ่มรสชาติอีกด้วย ดังที่รับประทานควบคู่กันคือ “ตามน้ำอืดลมเย็นเจี๊ยบ”

สำหรับอาหารหวานที่คนไทยรับประทานกันก็มีทั้งของดั้งเดิมและที่รับมาจากวัฒนธรรมของชาติอื่น แต่ประยุกต์จนกลายเป็นวัฒนธรรมด้านอาหารของไทย ดังเช่นในเรื่องได้กล่าวถึงครูแขนงอนที่สอนภาษาอังกฤษให้กะทิชอบกินกล้วยแขก น้ำพูกำลังอธิบายให้ฟังเกี่ยวกับขนมไทยให้ครูแขนงอนฟัง ดังนี้

ครูแขนงอนบอกน้ำว่าชอบกินกล้วยแขกมากที่สุด และแฉะซื้อกลับบ้าน
ทุกวัน

“อร่อยกว่าเฟรนช์ฟรายอีกนะคะ” ครูพูดภาษาอังกฤษกับน้ำพูก น้ำพูกเลยอธิบายให้ครูฟังว่า กล้วยแขกน่าจะไม่ใช่ขนมไทยแท้ แต่คนไทยรับมาอุปถัมภ์จนเหมือนเป็นของตัวเองมากกว่า ขนมไทยแท้ ๆ จะไม่ทอด แต่ปิ้ง ย่าง นึ่ง ต้ม หรือเชื่อม รายการขนมทำจากกล้วยแบบไทย ๆ ก็จะมีข้าวเหนียวปิ้งใส่กล้วย กล้วยหักมุกเผา ขนมกล้วยข้าวต้มผัด น้ำพูกเล่ายาวจนน่าอรรถยั้งนั่น ที่จริงชื่อกล้วยแขกก็บอกอยู่แล้วว่าไม่ใช่กล้วยไทย แต่จะมีที่มาจากไหนไม่สำคัญ กะทิว่าอร่อยสุด ๆ ถ้าชิ้นไม่หนาไม่บางจนเกินไป และแป้งกรอบมีรสหวาน ๆ เค็ม ๆ กะทิชอบกินชิ้นที่ดูหนูน ๆ น้ำพูกบอกว่าปิ้งที่ผ่านออกมาเป็นชิ้นแรก ไม่ใช่ชิ้นตรงกลางที่แบนแต่คิดแต่ในความคิดของกะทิ เลยทำให้อร่อยน้อยลง

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๑๒๑ - ๑๒๒)

จากตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นถึงความหลากหลายของวัฒนธรรมไทยด้านอาหารหวาน วิธีการทำของหวานแบบดั้งเดิมก็จะใช้วิธีปิ้ง ย่าง ต้ม นึ่ง หรือเชื่อม และส่วนมากจะเป็นอาหารที่มีแป้ง กะทิ และน้ำตาลเป็นส่วนผสม ไม่นิยมการทอดด้วยน้ำมัน จึงเป็นอาหารที่มีคุณค่าเหมาะกับคนไทย แต่เมื่อประเทศไทยติดต่อกับต่างประเทศ สังคมไทยได้รับอิทธิพลวัฒนธรรมอาหารจากประเทศต่าง ๆ

กะทิกับตาชอบกินไอศกรีม ลูกตองจึงซื้อมาฝากในวันที่สมาชิกในครอบครัวนัดประชุมเรื่องจดหมายจากพ่อของกะทิที่บ้านริมคลอง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“อาบน้ำแล้วตัดไอศกรีมมาหมาลัยนะ” ลูกตองร้องบอกตามหลังมา

กะทิทำตาม ไม่ถึงสิบนาที กะทิก็นำน้ำหน้าแล้งพร้อมด้วยไอศกรีม

“ไม่เห็นตัดมาแต่ตาด้วยเลย” ตาทวงถาม

ทั้งกะทิทั้งตาชอบไอศกรีมพอกัน ลงเอย กะทิก็กไอศกรีมมาทั้งกล่อง และเอาถ้วยเอาช้อนมาเพื่อทุกคน เป็นไอศกรีมมะพร้าว น้ำหอมที่โรยถั่วคั่วใหม่ ๆ ไล่ลงไปด้วย

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๓๗)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ไอศกรีมเป็นขนมหวานที่หาซื้อได้ง่ายและนิยมกินกันทั้งผู้ใหญ่และเด็ก เป็นขนมหวานที่ได้รับอิทธิพลจากประเทศเช่นกัน และคนไทยนำมาประยุกต์ให้เข้ากับวัฒนธรรมของคนไทย กลายเป็น “ไอศกรีมมะพร้าว น้ำหอมที่โรยถั่วคั่วใหม่ ๆ” แสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารหวานของคนไทยที่มีความผสมผสานกับวัฒนธรรมต่างประเทศ

๔.๓.๑.๒ อาหารที่นำไปทำบุญ

คนไทยมีศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ จึงมีความเชื่อและประเพณีพิธีกรรมเกี่ยวข้องกับพุทธศาสนา โดยเฉพาะเรื่องของการทำบุญ ซึ่งคนไทยจะทำอาหารนำไปถวายพระมีจำนวนมากและประณีตแตกต่างจากอาหารที่รับประทานเป็นปกติในชีวิตประจำวัน ในนวนิยายชุดความสุขของกะทิ ผู้แต่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารที่นำไปทำบุญหรือถวายพระ ดังนี้

“กำลังต้องการแรงงานพอดีเลย”

ยายร้องทักพี่ทองที่เดินเข้ามาในครัว เมื่อตอนสาย ยายแงงหมูเทโพหม้อโตไปถวายเพล ถือเป็นการทำบุญปีใหม่...

พี่ทองเอาหม้อจากวัดมาส่งคืนอย่างนอบน้อม ยายชี้มือไปที่กระต่ายขูดมะพร้าวที่มุมครัว มีมะพร้าวผ่าซีกวางรออยู่แล้ว พี่ทองคว้ากระต่ายกับกะละมัง

ใส่มะพร้าวได้ก็เดินพรวด ๆ ลงไปได้ถุน... เสียงร้องตามหลังว่าชุดละเอียดไว้คลุก
ขนมต้มขาวสองฝา ที่เหลือจะคั้นกะทิทำแกงบวด

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๓๓)

ตัวอย่างข้างต้นแสดงให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารที่นำไปทำบุญ โดยเฉพาะในเทศกาลปีใหม่ ดังที่ขยาย “แกงหมูเทโพหม้อโตไปถวายเพล ถือเป็นการทำบุญปีใหม่” อาหารที่นำไปถวายพระแตกต่างจากอาหารประจำวัน เพราะแกงเทโพเป็นอาหารที่มีรสชาติอร่อย แต่ทำยาก จึงมักจะทำในโอกาสพิเศษและเพื่อถวายพระ เพราะมีขั้นตอนการเตรียมอาหารหลาย ขั้นตอน ต้องใช้แรงงานเตรียมเครื่องปรุงและใช้ฝีมือการปรุงอาหาร ขยายจึงต้องอาศัยพี่ทองช่วยขูดมะพร้าวและคั้นเป็นกะทิ วัฒนธรรมอาหารดังกล่าวนี้ ให้แนวคิดว่าคุณคนไทยผูกพันกับศาสนาและ การทำอาหารถวายพระเป็นกิจกรรมทางวัฒนธรรมที่สะท้อนให้เห็นว่า ครอบครัวไทยมีความอบอุ่นและในชุมชนมีเพื่อนบ้านที่ความสามัคคี จะช่วยเหลือกันจนทำอาหารที่มีรสชาติอร่อยและ ยังได้ทำบุญตามคติความเชื่อทางศาสนาอีกด้วย

ในนวนิยายเล่มที่สอง ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์ ได้กล่าวถึงวัฒนธรรม ด้านอาหารที่นำไปทำบุญ ขยายได้เตรียมทำอาหารประเภทแกงคือ แกงจืดเหล็ก เพื่อนำไปถวายเป็น กัณฑ์อาหารเพล ซึ่งเป็นการเตรียมอาหารครั้งใหญ่ในเทศกาลวันสงกรานต์ ดังตัวอย่าง

ยายตั้งใจจะแกงจืดเหล็กไปเลี้ยงพระวันงาน...

กะทิตามยายเข้าไปในครัว ช่วยจคว่าขาดเหลืออะไรที่ต้องซื้อจากตลาด ขยายอยากได้เนื้อวัว จะเอามาหั่นบาง ย่างให้หอมสำหรับใส่ในแกง มะพร้าว สำหรับคั้นกะทิมิแล้ว ปลาอย่างก็มีแล้ว เครื่องแกงก็ไม่ขาดอะไร อ้อ...ขาด กระชาย กะทิจดลงไปรายการ รับเงินจากยายแล้วตั้งใจจะจีจกรยานไปตลาดเอง

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๓๓ - ๓๔)

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า คนไทยตั้งใจทำอาหารพิเศษในโอกาสทำบุญวันสำคัญของไทย ขยายทำแกงจืดเหล็กไปถวายพระ ทั้งนี้แกงจืดเหล็กเป็นอาหารไทยที่ทำยาก ต้องเตรียม ผักจืดเหล็กที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ เป็นยาระบายอ่อน ๆ ที่มีรสขม ขยายจะต้องต้มและคั้นเอารสขม ออก และใช้เครื่องแกงที่มีส่วนผสมสำคัญเป็นกระชาย ใช้เนื้อวัวย่าง ซึ่งเป็นเนื้อสัตว์ที่ต้องรู้จักทำ ให้เหมาะกับประเภทอาหารไทยอีกด้วย การเตรียมอาหารแกงจืดเหล็กของยายสะท้อนให้เห็นว่า คนไทยมีความชำนาญในการทำอาหารและจะแสดงฝีมือการทำอาหารเพื่อการทำบุญในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา

นอกจากนี้ ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ยังแสดงถึงความศรัทธาที่มีต่อศาสนา ผ่านการทำอาหารที่นำไปทำบุญ โดยจะเตรียมอาหารอย่างประณีตและตั้งใจ ดังที่ขยายกับกะทิ เตรียมการจะทำกระเพาะปลาเพื่อนำไปถวายพระ ตามนี้

กะทิเงหน้าจากขามใส่ถั่วงอกที่กำลังช่วยยายเค็ดหัวเค็ดหางเพื่อไว้โรย
หน้ากระเพาะปลาหม้อโตที่ยายตั้งใจจะฝากพี่ทองไปถวายพระที่วัด

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๑๐๓)

ตัวอย่างข้างต้นนี้ เป็นภาพที่กะทิเค็ดหางถั่วงอกซึ่งไม่สวยงามเพราะมีสีดำคล้ำและยารู้อายให้ เป็นถั่วงอกที่มีสีขาวสวยงาม นำมาใส่กระเพาะปลาที่เป็นอาหารที่ทำยากเช่นกัน แสดงให้เห็นว่า อาหารที่นำไปทำบุญถวายพระ นอกจากจะต้องตั้งใจทำให้อร่อยแล้วยังต้องตกแต่งให้สวยงามด้วย

สำหรับอาหารหวานที่นำไปทำบุญก็ต้องอาศัยแรงงานในการเตรียมอาหารและทำอย่างประณีต เป็นอาหารพิเศษที่มีรสชาติอร่อยเช่นเดียวกับอาหารคาว ในเรื่องได้กล่าวถึงยายจะทำอาหารเพื่อนำไปทำบุญ แต่การขูดมะพร้าวเป็นงานที่ต้องใช้แรง จึงเรียกพี่ทองมาช่วย ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ยายชี้มือไปที่กระต่ายขูดมะพร้าวที่มุมครัว มีมะพร้าวผ่าซีกวางรออยู่แล้ว
พี่ทองคว้ากระต่ายกับกะละมังใส่มะพร้าวได้ก็เดินพรวด ๆ ลงไปได้ถุน... เสียง
ร้องตามหลังว่าขูดละเอียดไว้คูลูกขนมต้มขาวสองฝา ที่เหลือจะคั้นกะทิทำ
แกงบวด

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๓๓)

ตัวอย่างที่ยกมาข้างต้นทำให้เห็นได้ว่า คนไทยจะทำอาหารหวานเป็นพิเศษในโอกาสทำบุญ ขยายทำแกงบวดและขนมต้มขาว ซึ่งมีส่วนประกอบสำคัญคือแป้ง มะพร้าว และน้ำตาล โดยเฉพาะขนมต้มขาว ต้องเตรียมใส่ไว้ล่วงหน้า โดยกวนมะพร้าวกับน้ำตาลให้เหนียว และใช้แป้งห่อ นำไปต้มในน้ำเดือด สุกแล้วจึงคลุกกับมะพร้าวขูด การทำขนมหวานไทย นอกจากมีฝีมือการทำแล้ว ยังต้องรู้จักเลือกมะพร้าวที่เหมาะสมไม่แก่ไม่อ่อนเกินไป จึงเป็นอาหารหวานไทยที่ทำยาก ตั้งแต่ขั้นตอนการเตรียมวัตถุดิบและในขั้นตอนการทำให้สุก มีรสชาติกลมกล่อมและอร่อย

สรุปได้ว่า แนวคิดที่สะท้อนถึงวัฒนธรรมไทยเกี่ยวกับอาหาร เป็นแนวคิดของการทำอาหารและรสชาติของอาหาร ที่ใช้บริโภคในชีวิตของคนไทย และใช้ในประเพณีการทำบุญ ซึ่งแสดงถึงความศรัทธาและยึดมั่นในคุณธรรมทางศาสนา มีเอกลักษณ์ของไทย ที่มีส่วนประกอบจากวัตถุดิบที่มีอยู่ในประเทศ เป็นอาหารที่มีรสชาติหลากหลาย และส่วนใหญ่เป็นอาหารที่ปรุง

จากแป้ง น้ำตาลและมะพร้าว ใช้ฝีมือและขั้นตอนการปรุงที่ชำนาญ และต้องอาศัยความร่วมมือกันของคนในครอบครัวและชุมชน เป็นสังคมไทยที่มีความรักและความอบอุ่น ทำให้วิถีชีวิตไทยมีความสุขตลอดมาตั้งแต่โบราณกาล

๔.๓.๒ วัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่

คนไทยในสมัยก่อนมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในท่ามกลางธรรมชาติ และประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นพื้นฐานสำคัญ จึงมีวัฒนธรรมการสร้างบ้านเรือนและการดำเนินชีวิตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ถึงแม้ว่าสังคมไทยจะเปลี่ยนแปลงเป็นสังคมที่ทันสมัยแต่คนไทยบางส่วนก็ยังคงต้องการมีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบดั้งเดิม ที่มีความเรียบง่าย และสงบร่มเย็น

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมดั้งเดิมและสังคมสมัยใหม่ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๓.๒.๑ ชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมดั้งเดิม

ประเทศไทยมีลุ่มน้ำต่าง ๆ จำนวนมาก มีภูมิประเทศเป็นที่ราบลุ่มเหมาะกับการทำการเกษตร ชุมชนของคนไทยจึงมักตั้งอยู่ริมน้ำ ดังนั้นคนไทยจึงสร้างบ้านเรือนและประกอบอาชีพที่เหมาะสมกับถิ่นที่อยู่อาศัย

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมดั้งเดิม ซึ่งดำเนินชีวิตอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ปลูกบ้านเรือนอยู่ริมคลอง รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ทำนาและเลี้ยงปลา มีอาหารการกินที่แตกต่างจากในเมือง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ในด้านการปลูกบ้านเรือน ตามที่ขยายได้กลับมาดำเนินชีวิตอยู่ที่บ้านริมคลองหลังเกษียณอายุการทำงานในสังคมเมืองที่เจริญทางเทคโนโลยี โดยพักอาศัยในบ้านเรือนไทยที่สร้างตั้งแต่สมัยท้าวทศ มีลักษณะดังนี้

บ้านหลังนี้มีประวัติยาวนาน สร้างตั้งแต่สมัยท้าวทศ ตาเล่าว่า แต่เดิมเป็นเรือนไทยเต็มรูปแบบ เรียกว่าเรือนหมู่ทรงไทย ใหญ่โต โอ้อ่าง งดงาม เป็นที่กล่าวขวัญถึงทั่วทั้งบ้าน ทุกส่วนสร้างอย่างประณีต มีครบทั้งเรือนนอน เรือนรี เรือนขวาง ตลอดจนเรือนครัว และหอนก ทุกเรือนเชื่อมต่อกันด้วยชานเปิดโล่ง รมักริมด้วยไม้ใหญ่ อย่างเช่น ขนุน มะม่วง จำปี จำปา

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๑๑๒)

ตัวอย่างข้างต้น แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมไทยดั้งเดิม จะสร้างบ้านเรือนอยู่ริมน้ำ เป็นบ้านเรือนไทยที่มีลักษณะและขนาดตามฐานะของผู้อยู่อาศัย

เรือนอาศัยของตาและยายแสดงว่าเป็นเรือนของผู้มีฐานะดี เป็นเรือนไทยหมู่ที่ปลูกสร้างถูกทิศทางลม มีเรือนริและเรือนขวาง มีห้องใช้สอยตามวิถีชีวิตไทยคือ มีเรือนนอน เรือนครัว และหอนกหรือห้องพักผ่อนนั่นเอง

นอกจากนี้ ในเรือนไทยยังมีห้องพระที่สะท้อนให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนไทยที่มีศรัทธาเลื่อมใสต่อศาสนาพุทธอย่างชัดเจน ซึ่งเป็นห้องที่ยายใช้เวลาานรองจากห้องครัว ดังนี้

ห้องพระเป็นอีกห้องหนึ่งที่ยายใช้เวลาในแต่ละวันรองจากห้องครัว กะทิกีบดอกมะลิมาเสียบทางมะพร้าวและจัดใส่แจกัน พออาบน้ำจนสะอาดดีกว่าตอนเช้าแล้วก็ยกแจกันเข้าไปให้ยายในห้องพระ บรรยากาศในห้องเย็นฉ่ำ ยายบอกว่าเป็นอภินิหารจากหลวงพ่อดักดีสิทธิ์ที่แผ่ออกคุ้มครองคนในบ้าน ตาพิมพ์ว่าห้องนี้อยู่ทิศเหนือ ลมพัดเข้าทั้งวัน ไม่โดนแดดต่างหาก

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๓๕)

จากตัวอย่างแสดงให้เห็นว่า เรือนไทยจะมีสถานที่วางพระพุทธรูป สร้างเป็นห้องพระที่ถูกทิศทางลมและแสงแดด เป็นห้องที่สงบเย็นสบายเหมาะสม ยายใช้เวลาานในการสวดมนต์ไหว้พระเป็นประจำทุกวัน โดยสอนให้กะทิรู้จักชำระร่างกายให้สะอาด และนำดอกมะลิที่มีสีขาวและมีกลิ่นหอมมาบูชาพระ สะท้อนให้เห็นแนวคิดการดำเนินชีวิตและความเชื่อของคนไทยที่ผูกพันกับศาสนาอย่างแนบแน่น

ในด้านการเดินทางในวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม คนไทยที่อาศัยอยู่ริมน้ำจะใช้เรือเป็นยานพาหนะเป็นสิ่งสำคัญ เมื่อตากับยายย้ายมาอยู่ที่บ้านริมคลอง ตาหาซื้อเรืออีแปะมาหนึ่งลำเพื่อได้พากะทิไปเที่ยวเล่นและพักผ่อน ตามตัวอย่างดังนี้

ตาหาซื้อเรืออีแปะหรือที่ชาวบ้านในละแวกเรียกป้าบมาไว้พายเที่ยวเล่นในทุ่งหน้าน้ำ...กะทิกับตาจะไปกันสองคน ออกเดินทางกันตอนสาย ๆ ตาพายเรือสบาย ๆ ผ่านมาในคลองที่สองข้างทางมีไม้ผลให้เห็น เช่น มะม่วง ชมพู่ ดันโสนที่ชอบจี่นริมน้ำบ้าง ตาไม่หยุดแวะพัก แต่ร้องทักทายทุกคนที่เห็น...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๒๓)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า เรือเป็นยานพาหนะสำคัญของกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ริมน้ำ มีลักษณะและชื่อเรียกโดยเฉพาะ ดังเช่นตาซื้อเรือพายที่ชื่อว่า “เรืออีแปะหรือที่ชาวบ้านในละแวกเรียกป้าบ” ไว้ใช้พากะทิเที่ยวเล่นตามท้องทุ่งนา และจากที่ตา “ร้องทักทายทุกคนที่เห็น” เมื่อพายเรือผ่านคลอง ก็เห็นได้ว่าชาวบ้านได้ใช้ชีวิตอยู่ริมน้ำกันเป็นประจำ จึงมีโอกาสได้เจอกันทักทายเมื่อพายเรือ

เรือนอกจากใช้ในการพักผ่อนที่ขิวเล่นในชีวิตประจำวันแล้ว ผู้แต่งยังได้กล่าวถึงหลวงลุงออกไปบิณฑบาตโดยใช้เรือเป็นพาหนะ ดังตัวอย่าง

...ไม่นานเสียงพายกระทบน้ำก็ดังขึ้น พร้อมกับที่หัวเรือพุ่งขึ้นน้ำออกมาให้เห็น ลีจิวรของหลวงลุงเพิ่มความสดใสให้บรรยากาศ ที่ทองลูกศิษย์ยังฟันขวามาแต่ไกล...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๑๓)

จากตัวอย่างที่ยกเห็นได้ว่า การที่พระภิกษุใช้เรือเป็นพาหนะออกไปบิณฑบาต แสดงให้เห็นว่าเรือยังมีสำคัญในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน สะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดการดำเนินชีวิตของกลุ่มคนไทยที่อาศัยอยู่ริมน้ำมีความเรียบง่าย ไม่เร่งรีบในการเดินทาง จึงใช้เรือพายเป็นพาหนะหลัก

ในด้านความเป็นอยู่ที่เกี่ยวข้องกับอาหารการกิน ชาวบ้านดำเนินชีวิตตามแบบสังคมไทยดั้งเดิม รู้จักใช้ประโยชน์จากแหล่งน้ำ ดังเช่นตาพายเรือพากะทิไปเที่ยวเล่นที่ท้องทุ่งน้ำ พบลุงสนกำลังทอดแหปลาที่ทำน้ำ และตาลอยเรือที่กลางทุ่ง ถอนสายบัวมาจมน้ำพริกกิน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

...ลุงสนกำลังทอดแหอยู่ที่ทำน้ำบ้าน ท่าทางจะได้ปลาตะเพียนหลายตัว ตาบอกว่าคุณกลับจะแวะขบ้นไปให้ยายแซ่่น้ำปลาทอดกรอบเป็นอาหารเย็นให้กะทิ

เรือพ้นจากคลองคลองร่มครึ่มสู่ทุ่งกว้างสุดสายตา น้ำปริ่มต้องลมอ่อนเป็นริ้วระลอกน้อย ๆ ทุ่งนาสีเขียวสดเห็นอยู่ไกล ๆ ตาลอยเรือกลางทุ่ง แล้วลงมือถอนสายบัว ต้องดูให้ดีว่าเป็นบัวผัน ไม่ใช่บัวเพื่อนขม บัวผันใบกลมไม่มีแฉก ดอกสีเหลืองจัด สายบัวกรอบสดจมน้ำพริกที่ยายห่อใบบัวมาพร้อมข้าวใหม่จะเป็นอาหารกลางวันมีอร่อยทีเดียว...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๒๓)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ชาวบ้านมีความเป็นอยู่ที่เรียบง่าย สามารถหาอาหารได้จากแหล่งน้ำในธรรมชาติ ใช้เครื่องมือจับสัตว์น้ำที่ทำขึ้นได้ง่าย ๆ หรือเพียงแต่ออกไปกลางทุ่ง ก็จะได้ปลาสายบัว เป็นต้น มาทำเป็นอาหารที่มีรสชาติอร่อย โดยไม่ต้องลงทุนหาซื้อมาแต่อย่างใด แสดงให้เห็นการดำเนินชีวิตของคนไทยในสังคมแบบดั้งเดิม มีความสะดวกสบายและมีความสุขในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ

คนไทยเลือกอาศัยอยู่ใกล้แหล่งน้ำที่มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากเป็นแหล่งที่มาของอาหารโดยไม่ได้ลงทุน ในเรื่องได้กล่าวถึงยายจะทำแกงบอนโบราณถวายหลวงลุง ลุงตอง พี่ทองกับกะทิจึงพายเรือไปทุ่งน้ำเพื่อตัดบอน ดังตัวอย่าง

ที่ทองลุยน้ำลงไปตัดบอน มีลุงตองกำกับว่าให้ตัดกอไหน เพราะต้องใช้บอนแก่ ถ้าเป็นบอนอ่อน แกงแล้วจะละเอียด ไม่อร่อย สงสารที่ทองต้องลุยน้ำหลายรอบ เพราะยายเกิดแรงบันดาลใจตั้งใจจะแกงถวายหลวงลุงด้วย...

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๒๘)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า ชาวบ้านที่อาศัยริมน้ำคุ้นเคยกับน้ำและรู้จักพืชพันธุ์ในน้ำอย่างดี เนื่องจากพืชพันธุ์แต่ละอย่างมีคุณสมบัติและรสชาติที่ต่างกัน ดังที่ลุงตองทำหน้าที่กำกับการตัดบอน “เพราะต้องใช้บอนแก่ ถ้าเป็นบอนอ่อน แกงแล้วจะละเอียด ไม่อร่อย” ได้แสดงถึงแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของคนไทยที่รู้จักใช้ประโยชน์จากธรรมชาติ และอยู่ร่วมกับธรรมชาติโดยอย่างดี สามารถใช้พืชพันธุ์ในธรรมชาติมาทำเป็นอาหารที่อร่อย เป็นชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายและมีความสุขดี

๔.๓.๒.๒ ชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมสมัยใหม่

สังคมไทยเปลี่ยนแปลงไปเป็นสังคมสมัยใหม่เมื่อได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ คนไทยรับวัฒนธรรมต่างชาติมาประพฤติปฏิบัติ จึงทำให้การดำเนินชีวิตของคนไทยเปลี่ยนไปจากสังคมแบบดั้งเดิม ซึ่งปรากฏให้เห็นได้ชัดเจน เช่น อาคารบ้านเรือน การเดินทาง อาหารการกิน เป็นต้น

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมสมัยใหม่ มีเครื่องอำนวยความสะดวกที่พัฒนาขึ้นมาเพื่อตอบสนองการดำเนินชีวิตอย่างเร่งรีบ ดังตัวอย่าง

ผู้แต่งได้กล่าวถึงคอนโดมิเนียมที่เป็นบ้านกลางเมืองของแม่ หลังจากแม่เสียชีวิตไป น้ำฎากับน้ำกันต์ทำตามคำสั่งของแม่ให้พากะทิไปที่คอนโดกลางเมืองที่แม่จัดเตรียมไว้เพื่อให้กะทิได้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับชีวิตของพ่อแม่และกะทิ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ใกล้เที่ยงแล้วเมื่อรถเลี้ยวเข้าซอยเล็กที่แยกจากถนนใหญ่อันจอแจ ในทันทีนั้น การจราจรหนาแน่นเหมือนถอยห่างไปไกล กะทิเห็นคลองเล็ก ๆ คู่งานานไปกับถนนอยู่ทางขวามือ มีต้นก้ามปูขึ้นเป็นระยะ ไม่มีอะไรเหมือนบ้านชายทะเลที่จากมา และแตกต่างอย่างลิบลับกับบ้านริมคลองที่กะทียังไม่กลับไปในตอนนั้น กระนั้นบ้านกลางเมืองก็ดึงดูดความสนใจของกะทิตั้งแต่นาทีแรกที่ย่างเท้าเข้ามา

ห้องโถงกลางปูหินอ่อน เสียงรongsเท้าของน้ำฎาก้องสะท้อนอยู่ในความเงียบ กะทิเดินตามน้ำฎาขึ้นลิฟต์ไปชั้นสิบสาม...

(ความสุขของกะทิ. ๒๕๕๓ : ๘๕)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า ลักษณะของคอนโดมิเนียมในกลางเมืองจะเป็นตึกสูงและทันสมัย สามารถอยู่กันได้หลาย ๆ คน เนื่องจากที่อยู่อาศัยของคนในเมืองมีพื้นที่จำกัด จึงต้องอยู่กันอย่างหนาแน่น สะท้อนให้เห็นแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมสมัยใหม่ที่มีค่านิยม และจังหวะการดำเนินชีวิตที่ต่างกับคนในชนบท ต่างคนต่างอยู่ อาจจะมีคามสัมพันธ์ที่ไม่สนิทสนมเหมือนคนในชนบท

นอกจากคอนโดมิเนียมแล้ว ยังได้กล่าวถึงหมู่บ้านจัดสรรที่เป็นบ้านของลูกวอร์ด ซึ่งอาจอยู่สบายกว่าคอนโดมิเนียม แต่ก็มีพื้นที่จำกัดเช่นกัน รูปทรงของบ้านจะคล้ายกันหมด ต้องอาศัยจำนวนที่บ้าน ดังที่น้ำก้นต์พาเกทีไปที่บ้านลูกวอร์ดเพื่อมอบของที่แม่ได้สั่งไว้ก่อนเสียชีวิต ดังนี้

รถเลี้ยวเข้ามาในซอยที่เหมือนเป็นถนนส่วนบุคคลในหมู่บ้านจัดสรร กะทินับเลขที่บ้านจนมาถึงหลังที่ต้องการ รั้วไม้ระแนงสูงบังสายตาไม่เห็นบ้านข้างใน ซัดเท่าไร คูเป็นบ้านตึกสองชั้นกลางเก่ากลางใหม่ กะทีชอบใจที่ริมรั้วมีดอกพวงชมพูนำเอ็นดูแซมให้เห็น

(ความสุขของกะที ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๒๘)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า หมู่บ้านจัดสรรจะเป็นบ้านตึกสองชั้นที่สร้างขึ้นในซอยลึก มีพื้นที่ที่ไม่กว้างมาก สบายกว่าคอนโดที่แน่นหนา และแตกต่างกับบ้านริมคลองที่กว้างใหญ่ ลักษณะที่อยู่อาศัยของคนในเมืองเช่นนี้ สะท้อนให้เห็นแนวคิดการดำเนินชีวิตด้านความเป็นอยู่ของคนไทยในสังคมสมัยใหม่ที่ต่างคนต่างอยู่ อาจจะมีคามสัมพันธ์ที่ไม่สนิทสนมเหมือนคนในชนบท

ในด้านการเดินทาง คนในสมัยใหม่ต้องคิดและผลิตยานพาหนะที่เดินทางได้สะดวกและรวดเร็ว เนื่องจากมีชีวิตและการทำงานที่ต้องเร่งรีบ จึงมีรถยนต์ รถไฟ รวมทั้งเครื่องบินเกิดขึ้นเพื่อประหยัดเวลาและเดินทางได้สะดวกรวดเร็ว

ตายายทราบว่ามีของกะทีเหลือเวลาไม่มากแล้ว จึงพาเกทีไปพบแม่ที่บ้านชายทะเล น้ำก้นต์เป็นคนขับรถพาไป กะทีเติบโตอยู่ริมน้ำ ไม่ค่อยมีโอกาสได้ออกไปข้างนอก จึงรู้สึกว่าคุณอย่างแปลกใหม่ ดังนี้

ในรถเย็นน้ำ แสงแดดภายนอกแรงกล้าขึ้นทุกที ทั้งครอบครัวออกเดินทางกันแต่เช้า รถแล่นมาบนถนนสายใหญ่ ชะลอเมื่อถึงด่านเก็บเงิน และเร่งความเร็วเมื่อขึ้นบนถนนลอยฟ้าที่วถุนช้ายขวาเหมือนรถไฟเหาะในสวนสนุก ขณะแทรกผ่านหมู่ตึกสูง ป้ายโฆษณาเข้าแทนที่วิวทัศนธรรมชาติ กะทีดูเพลินและนึกชมว่าน้ำก้นต์ขับรถเก่ง และราวเพียงอึดใจรถก็กลับลงบนถนนที่วิ่งออกนอกเมืองอีกครั้ง...

(ความสุขของกะที. ๒๕๕๓ : ๘๕ - ๘๖)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า รถยนต์เป็นพาหนะที่ทำให้การเดินทางสะดวกมากขึ้นหาก ระยะเวลาการเดินทางไม่ไกลมาก และในสังคมสมัยใหม่ กลุ่มคนจะสร้างบ้านหรืออาคารต่าง ๆ ที่ ไม่ห่างไกลจากถนนมาก แตกต่างจากสมัยเก่าที่ต้องอาศัยยุริม่น้ำเนื่องจากไม่มีรถ สะท้อนแนวคิด เกี่ยวกับวัฒนธรรมชีวิตความเป็นอยู่แบบสมัยใหม่ด้านการเดินทางว่า และขณะที่วัฒนธรรมชีวิต ความเป็นอยู่แบบดั้งเดิมของคนไทยยังคงรักษาไว้ สังคมไทยก็ได้เจริญเติบโตพัฒนาไปตามยุค สมัยใหม่เช่นกัน

ผู้แต่งได้กำหนดชีวิตของกะทิต้องเดินทางไกลแสนไกลจากทิศตะวันออกไปหาพ่อที่ ประเทศตะวันตก ในการเดินทางครั้งนี้ เครื่องบินเป็นทางเลือกที่ดีที่สุด เนื่องจากระยะเวลาเดินทางไกล และมีเวลาที่จำกัด โดยมีน้ำภูากับน้ำกันต์ไปเป็นเพื่อนของกะทิ ไปลงที่ลอนดอนก่อน ลุงตองล่วงหน้าไปเตรียมรอรับขณะเดินทาง ดังตัวอย่างต่อไปนี้

กะทิเล่นเกมสลัดดูการ์ตูนมาเกือบตลอดทางในเครื่องบิน น้ำภูอ่าน หนังสือ คุยกับน้ำกันต์บ้าง สูดท้ายก็หลับกันไปทั้งคณะ ตื่นขึ้น กินอาหารเข้า แล้วเครื่องบินก็มาถึงสนามบิน

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๕๖)

จากตัวอย่างที่ยกมาเห็นได้ว่า พาหนะที่เป็นเครื่องบินทำให้โลกเล็กลง เพราะทำให้คนเรา สามารถเดินทางไปทั่วโลกได้อย่างสะดวกสบาย ประหยัดเวลาการเดินทาง ทำให้กิจกรรมชีวิตมี ประสิทธิภาพมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงแนวคิดวัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ที่แตกต่างจากความ เรียบง่ายไม่เร่งรีบของชนบท แต่เป็นสังคมที่เจริญเติบโตทางด้านเทคโนโลยี

หลังจากได้พักผ่อนที่ลอนดอนหลายวัน ขณะเดินทางของกะทิต้องเดินทางต่อไปเพื่อไปพบ พ่อที่บริสเซลส์ โดยขึ้นรถไฟสถานีรถไฟนานาชาติที่เซนต์แพนคราส ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ลุงตองขับรถไปส่งที่สถานีรถไฟเซนต์แพนคราส และเล่นรถออกไป หลังจากขึ้นโทรศัพท์มือถือให้กะทิเก็บไว้ใช้โทร.หาตากับยาย

กะทิผิควังนิตหน่อยตอนรถไฟลอดใต้ช่องแคบอังกฤษ เพราะแอบ เข้าใจว่าจะได้เห็นปลาตัวโตว่ายวนเวียนอยู่ข้างหน้าต่างกระจก

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๖๓)

จากตัวอย่างข้างต้นเห็นได้ว่า การดำเนินชีวิตของกะทิได้เปลี่ยนแปลงจากบ้านริมคลองใน ชนบทมาสู่ต่างประเทศ กะทิเดินทางโดยรถไฟความเร็วสูง และ “แอบเข้าใจว่าจะได้เห็นปลาตัวโต ว่ายวนเวียนอยู่ข้างหน้าต่างกระจก” ซึ่งให้บรรยากาศของการเดินทางที่แตกต่างจากการเดินทางทาง เรือที่อยู่ในชนบท เป็นแนวคิดการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย

ในด้านอาหารการกินของคนไทยในสังคมสมัยใหม่ ได้รับวัฒนธรรมด้านอาหารจากต่างประเทศ เป็นที่รู้จักและนิยมกินกันในสังคมคนไทย อย่างเช่น อาหารจีน อาหารจากประเทศตะวันตก เป็นต้น

ในนวนิยายชุด ความสุขของกะทิ ผู้แต่งได้กล่าวเหตุการณ์ที่ลุงตองพากะทิ น้ำฉานและน้ำกันต์ไปกินอาหารจีน เป็นร้านที่ลุงตองติดใจ ซึ่งจะเป็นอาหารจีนประเภทคิมซ่า ดังตัวอย่างต่อไปนี้

“เดี่ยวร้านแน่น ไม่มีที่นั่งนะ” ลุงตองบอกเสียงเข้ม

น้ำฉานเห็นกะทียังงอแงอยู่แม้จะปฏิบัติตามคำสั่งแต่โดยดี “ลุงตองอยากไปกินคิมซ่าอะ มากกรุงเทพฯ ที่ไรก็ต้องไปที่นี้ก่อนทุกทีเลย”

...

พนักงานบรรยายรายการอาหารพิเศษวันนี้ ลุงตองสั่งเกือบครบทุกอย่างจนกะทิสงสัยว่ามากันสี่คนจะกินหมดหรือ ไม่นานอาหารก็ทยอยมาขึ้น โต๊ะในรูปลักษณะสวยงามราวเนรมิต กะทิพิณิจดูขนมจีบ สะเก๋า หรืออะไรก็ตามที่ชื่อไม่คุ้นหูอย่างละเอียดก่อนจะใช้ตะเกียบคีบใส่ปาก กะทิใช้ตะเกียบได้คล่องเพราะยายสอนให้ใช้ตั้งแต่เด็ก...

(ความสุขของกะทิ ตอน ตามหาพระจันทร์. ๒๕๕๓ : ๘๘ - ๘๙)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า วัฒนธรรมอาหารจีนได้ส่งอิทธิพลมาถึงประเทศไทย และเป็นที่ยอมรับของคนไทย ดังที่น้ำฉานบอกว่า “ลุงตองอยากไปกินคิมซ่าอะ มากกรุงเทพฯ ที่ไรก็ต้องไปที่นี้ก่อนทุกทีเลย” และจากที่ลุงตองกล่าวว่า “ไม่มีที่นั่ง” แสดงว่าคนไทยนิยมกินอาหารจีนกัน เช่น ขนมจีบ สะเก๋า เป็นต้น สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของแนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมด้านอาหารการกินในสังคมไทยสมัยใหม่ที่เพิ่มความหลากหลายจากวัฒนธรรมของต่างประเทศ

ในนวนิยายเล่มที่สาม ผู้แต่งกล่าวถึงกะทิได้เดินทางไปหาพ่อที่เมืองบรัสเซลส์ ประเทศเบลเยียม พ่อพากะทิ น้ำฉานและน้ำกันต์ไปกินข้าวกลางวัน ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ขึ้นจากเรือก็ได้เวลาอาหารกลางวันพอดี พ่อเลือกร้านอาหารเล็ก ๆ หลบอยู่ในตรอกที่แยกมาจากจัตุรัสกลางเมือง พ่อชวนให้ทุกคนชิมปลาหรือหอยแมลงภู่ ที่กะทิชอบมากคือมีมันฝรั่งทอดเสิร์ฟมาด้วยทุกจาน เป็นมันฝรั่งแท่งเล็กเท่ากำปั้นไม่ซีด กรอบ อร่อย

(ความสุขของกะทิ ตอน ในโลกใบเล็ก. ๒๕๕๓ : ๘๔)

จากตัวอย่างเห็นได้ว่า อาหารการกินของคนไทยได้เปลี่ยนแปลงไปตามวัฒนธรรมของต่างประเทศ ดังที่กะทิชอบมันฝรั่งทอดที่เรียกว่า “french fries” อีกด้วย สะท้อนแนวคิดการดำเนิน

ชีวิตของคนไทยด้านอาหารการกินที่รับอิทธิพลจากต่างประเทศ และสามารถปรับให้เข้ากับวัฒนธรรมไทยได้เป็นอย่างดี

แนวคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในด้านชีวิตความเป็นอยู่ ผู้ต่างได้เสนอภาพวิถีชีวิตไทยที่มีความแตกต่างกัน ระหว่างชีวิตความเป็นอยู่ตามแบบสังคมดั้งเดิมและสังคมสมัยใหม่ คนในชนบทยังคงรักษาวิถีชีวิตความเป็นอยู่แบบดั้งเดิม คือดำเนินชีวิตโดยอาศัยอยู่กับแหล่งน้ำ ในขณะที่เดียวกัน คนในเมืองได้ใช้ชีวิตแบบสมัยใหม่ ซึ่งนอกจากมีการพัฒนาของตนเองแล้ว ยังได้รับอิทธิพลจากต่างประเทศ ทั้งแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ได้คู่กันไปอย่างดีในนวนิยายชุดนี้ ทำให้วัฒนธรรมด้านชีวิตความเป็นอยู่ของคนไทยมีความหลากหลาย

